

VOJNA NA PACIFIKU morda nima toliko pozornosti kakor v Evropi, a se vrši v prav tako ogromnem obsegu. Gornje je slika z otoka Leite, ko ameriške čete prebrodjujejo močvirja v napadih na japonske pozicije.

Zed. države vzlic svoji sili brez pravega vpliva

**GRKI NAD ZAVEZNIKI ZELO RAZOČARANI.—
PAPEŽ SKUŠA DOBITI V DIPLOMACIJI
VODILNO VLOGO. — NEMSKI USPEHI NA
ZAPADNI FRONTI. — NAPADI NA RUSIJO**

Zed. države so sedaj v četrtem letu vojne. V njej so ogromno prispevale posebno materialno. Toda v vplivu niti zdaleč še nimajo tiste vloge, kakor jim je bila prerokovana.

Razočaranje v Grčiji

Ker so zalagale svet materialno in v propagandi pa z obljubami, da bo to vojna za idealistične principe, je ves od osiščanja zatirani svet pričakoval od te dežele rešitev izpod okupatorjev in pa pomoči za rešitev izpod vzrokov, radi katerih je fašizem nastal.

To se ni zgodilo. United Press poroča iz Grčije, da je odnotni narod kar presenečen, ker dopuščamo, da gre Grčija izpod ene v drugo okupacijo — to se pravi, izpod nemške pod angleško ne glede na njene interese.

Angleži je niso niti osvobodili, nego prišli tja šele ko so se morali Nemci iz nje umakniti pod pritiskom rdeče armade. A ko so odšli eni okupatorji, so prišli drugi, in prvi kot drugi vsak s svojim namenom, ki nimajo z interesi Grčije nič skupnega.

Grško ljudstvo je ostrmelo, ko je spoznalo, da "štiri svobodščine" zanj ne veljajo, pač pa, da mu London usiljuje kralja, ki je notoričen fašist in ki je Grčiji prizadejal že nič koliko hudega.

Pa se je v tej stiski zaneslo na Zed. države, češ, ker od Churchillilla nima kaj boljšega pričakovati, bo pa ameriška vlada posredovala. In res se je naš državni department oglašil in nekaj protestiral, a Grkom se zdi, da je to storil le zastran kritikov v Ameriki. Kajti v Grčiji je v imenu zaveznikov le Anglija vrhovna gospodarka in v imenu zavezniškega vrhovnega poveljstva ukazuje angleški generali.

Ljudstvo noče v stare razmere. V sled angleškega umešavanja je v Grčiji nastala po umiku Nemcev civilna vojna, v kateri

bi ljudski interesi zlahka zmagali, ako se ne bi upletla Anglija in s svojo oboroženo silo dala pomoč reakciji in pa kralju, ki ga tam nihče ne mara.

Grki pa se vprašujejo: "Le čemu Zed. države, ki so nam toliko obljubile, to trpe?"

Tukajšnji kritiki pravijo, da radi tega, ker prisegamo na takozvani naš način življenja, to se pravi, na kapitalistično družabno uredbo.

Vpliv Vatikana zelo velik

To stališče naše vlade se zelo izrazito izkazuje v Španiji. A še posebno pa v Italiji. Tam Anglija na vso moč deluje za ohranitev sistema kakor je bil in mi pa pomagamo na tak način kot da nas vse skupaj nič ne briga.

Namreč, kar se vojnih aktivnosti tiče, pomagamo le v borbi proti Nemcem, a politično pa smo brez vpliva. Glavno besedo imajo Angleži, in to tisti Angleži, ki so brez idealizma. Delujejo le po starih potih angleškega imperializma, ki ni še nikoli.

(Nadaljevanje na 3. strani.)

Tekstilna industrija žanje na račun malih ljudi

Tekstilna in oblačilna industrija imata v tej vojni "zlate čase". Vzlic raznim vladnim regulacijam se jim izogibata in na podlagi podatkov, ki jih je zbral tednik Labor v Washingtonu, je ameriško ljudstvo s to zaroto oskubeno za stolne milijonov dolarjev na leto.

Blaga in obleke, kakršnega delavci najbolj potrebujejo, "manjka". Tovarnarji, ki izdelujejo obleke, se izgovarjajo na vojno in tekstilna industrija pa na pomanjkanje delavcev. V tej so izmed vseh velikih ameriških obratov najslabše plačani. Unij se branijo in na jugu imajo zaščito policijskih in sodnih oblasti, pa tudi druge. Tako se je

Leto 1944 bilo na dogodkih silno bogato, toda še nič odločilnega se ni dogodilo v njemu

Leto 1944 je v zatonu. Ampak prerokba, izrečena od zelo odgovornih ljudi, da bo vojna v Evropi končana še pred letošnjim božičem, je še prav tako neuresničena, kakor predlanskem.

Vzlic silovitim borbam od lanskega do tega januarja je položaj bistveno še kakor je bil. Berlin še jaše Evropo.

Slovenija, ki nedvomno zanima vsakega našega rojaka, je še pod nacizmom. Kolikor je že osvobojena, so le otoki. Glavne žile ima gestapo v pesteh in z njimi tisti, ki mu pomagajo.

Pomoč, ki so jo ameriški rojaki hoteli dati svojim tam čez, še ne more tja. Nič se ne ve, kdaj ji bo pot odprta. Kajti kjer so na postajah naciji, ali pa v pristaniščih, kot sta Reka in Trst, je jasno, kdo po Slovenskem kontrolira promet.

Rusija je v tem letu izvojevala mnogo zmog. Ampak nemške črte ni še predrla. V Berlin ne vozi zaveznike še noben vlak. Tretji rajh je zares močna militaristična sila — in bilo je napačno, ker so jo nekateri zavezniki strategji podcenjevali.

Nevarnost je, da bodo spet na vso moč postali glasni tisti, ki hočejo zmešetarjen mir. V tem slučaju bo zmaga Hitlerjeva, čeprav je bitke v resnici izgubil.

Finska je izbita iz konflikta. Posledice zanjo so težke, ampak v vojnah ne gre drugače.

Rusija si je prvič po padcu carizma spet utrdila diplomatsko in ekonomsko pozicijo na Balkanu. Predvsem v Srbiji, v Bolgariji in diplomatsko tudi na Hrvaškem, v Grčiji in še marsikje.

Francija in Rusija sta sklenili zvezo.

In glad divja po Evropi. Med tistimi seveda, ki orjejo in sejejo, a sadeže poberejo drugi. Še huje pa se godi proletarcem, ki so določeni za fabrike in mojarne.

Upirajo se. Protestirajo. Gledajo v zaveznike proklamacije in se čudijo, čemu ni nobene izmed štirih svobodščin na izpregled. To visoki gospodi ni ljubo. Treba je za vsako ceno vzdržati red in mir. In tako se je dogodilo, da ob koncu leta že nič več ne veš, kdo je s kom v vojni, posebno ne, ako si v Grčiji.

Svet je v revoluciji. To je potres, ki svoje vloge še dolgo ne bo dovršil. "Srečno in veselo Novo leto"

Lt. Michael Kumer podal o naših ljudeh v Londonu zelo dobro poročilo

Ko je bila Jugoslavija napadena, je mnogo takratnih članov vlade zbežalo v Afriko in od tam v London. Poleg njih tudi vsi dvorjani in pa celo krdelo raznih takozvanih političnih beguncev.

Par let pozneje, oziroma, boljše rečeno, šele letos, pa so prišli v London tudi taki Jugoslovani, ki so v času invazije ostali tam in se borili.

V petek 22. decembra je v Slovenskem delavskem centru v Chicagu predaval o prvih in drugih Lt. Michael Kumer. Bil je dolgo v Londonu in nekaj časa v Franciji. Pozna delavsko gibanje v Ameriki in zato ga je lahko tudi na Angleškem dou-

mel. Spoznal je razredne razlike, ki so tam veliko bolj izrazite kakor tukaj in študiral je ob enem razlike med našim in tamkajšnjim delavskim gibanjem.

Lt. Michael Kumer, ki bo tu bržkone stalno ostal, od kar je prišel nazaj, je v nad uro dolgem predavanju pojasnil vse, kolikor sme ameriški vojak v političnih rečeh sploh razložiti, kakšna so trenja med Jugoslovani v Londonu, pa v Kairu in v Jugoslaviji.

Njegov predmet se je v glavnem tikal Slovencev v Londonu, namreč tistih, ki so bili v prejšnji zamejni vladi, in pa onih, ki so prišli v angleško pre-

Velike žrtve med premogarji.—Nad 5,400 ubitih

Glasilo unije premogarjev United Mine Workers Journal z dne 1. decembra vsebuje statistične podatke o produkciji premoga, s katerimi ugotavlja, da je večja kot vseh ostalih zaveznikov skupaj. Na poljih mehkega premoga je uposlenih 407.000 mož, kar je manj kot jih je bilo leto prej, toda produkcija premoga se je zvišala za nad 26 milijonov ton. Leto 1943 je znašala 585.000.000 ton, ali več ko kdaj prej. Letos bo še večja.

Na antracitu dela 72.000 premogarjev, ki so l. 1943 producirali 60.327.000 ton, ali 9 milijonov ton več kot l. 1940, vzlic temu, da je bilo tkarta na antracitu 18.000 premogarjev več kakor lani.

Naravno, da so v tej brezprimerni produkciji črna kuriva tudi nesreče toliko večje. V štirih letih (1940-43) je bilo 5.450 premogarjev ubitih in 271.916 poškodovanih, tisoči izmed njih trajno.

V zvezni armadi služi 130.136 članov UMW. Izmed njih jih je bilo 7.123 ubitih, ranjenih in ujetih. V kanadski armadi ima UMW 2.345 članov.

Premogarji torej prispevajo k vojnim naporom več kot svoj delež.

Socialisti in komunisti v Franciji in pogojanjih za združenje

Po 1. decembru sta socialistična in komunistična stranka izvolili zastopnike, da se pogajajo za združenje, in če bi to ne bilo mogoče, pa saj za skupno delovanje na podlagi predvojne ljudske fronte.

Vlada zmanjšala število uslužbencev

V službi zvezne vlade je bilo ob koncu oktobra 14.845 manj civilnih uslužbencev kot pa v septembru. Ampak jih je bilo še zmerom 3.038.502. Torej je Uncle Sam še vedno največji delodajalec v deželi.

stolnico kot partizani.

Michael je govoril zelo informativno in jako poljudno. Vsakdo, ki kaj razume o slovenskem gibanju, in pa o delavskem gibanju, ga je prav lahko razumel. Govoril je angleško.

Ugotovil je, da iz vtisov, ki jih je dobil, upravičeno sklepa, da je 90 odstotkov slovenskega naroda z osvobodilno fronto.

In pa, da se Slovenci, Hrvaati in Srbi, ki so zastopani v osvobodilni fronti, ne bodo pustili prepričavati semintja bodisi od Angležev ali od kogarkoli.

Ako bi delavci s takim veseljem podprli delavski tisk, kakor podpirajo zavajalno časopisje, bi bilo kapitalizma kmalu konec.

UNRRA namesto v relifu bolj v "politični akciji"

PRESKRBOVANJE POTREBŠČIN GLADNIM LJUDSTVOM POSTALO POLITIČNA ŽOGA ZA REŠEVANJE STARIH REŽIMOV IN STAREGA EKONOMSKEGA REDA

Sedanja vojna je povzročila po svetu strahovito pomanjkanje in združeni narodi so se odločili, da ga olajšajo čim bodo prizadeti kraji osvobojeni. V ta namen je bila na njihni konferenci pred več kot enim letom ustanovljena posebna relifna organizacija, z angleškim nazivom "United Nation Relief and Rehabilitation Administration", ker jo v glavnem tvorijo angleško govoreče dežele. Namreč Zed. države, Kanada, Anglija in Avstralija.

Tudi Sovjetska unija je članica

V tej ustanovi so članice sicer vse zavezniške dežele, med njimi kajpada Sovjetska unija. Toda Zed. države in Kanada so smatrane za najvažnejše zato, ker se od njih pričakuje največ materialne pomoči.

Sicer je na listi za materialne dajatve tudi Brazilija, pa Argentina, a tema dvema jih bo treba plačati sproti in to naj bo naloga Zed. držav.

Dobročnost v igri s politiko

Nesreča z dobročnostjo je, da se je čestokrat ne deli z velikodušnostjo, kar sedaj priznavajo tudi tisti, ki imajo kaj opravka z UNRRA. Zurnalist Edward P. Morgan poroča iz Londona v čikaških Daily News z dne 23. decembra, da je ta relifna ustanova fiasko posebno v balkanskih deželah. On pravi, da mu je to priznal eden njenih

najvišjih uradnikov v Londonu. Nesreča je, ker se to dobrodelno akcijo zlorablja za politične motive.

Londonski list "News-Chronicle" pravi, da le najvišji krogi v UNRRA lahko spremene to "žalostno situacijo", kar bi pomenilo Belo hišo v Washingtonu. Drugače pa bo izgubljenih milijone dolarjev ne da bi za relif res kaj zalegli. Izgleda, da je bivši newyorški governer Lehman, ki načeljuje UNRRA, ali nesposoben voditi to relifno akcijo, ali pa tako omrežen od reaktorjev, da si ne more pomagati in da edino še Roosevelt, kakor namiguje omenjeni londonski list, še lahko razvzolja to afero in jo spravi v pravi tir.

Ustanova brez avtoritete

E. P. Morgan v omenjeni depesi pravi, da ima UNRRA v raznih skladiščih v Evropi za milijone dolarjev potrebščin, toda je brez moči, da bi mogel z njimi razpolagati po svoji volji. Mora se ravnati po političnih motivih glavnih dveh vlad, torej Washingtona in Londona, in ako mu tadva ne dasta direktiv, ne more relif nikamor, čeprav je pred pragom prizadete dežele.

Grčija in Jugoslavija zelo prizadeti

Isti poročevalec pravi, da je v sredozemskih pristaniščih veliko živih in drugih potrebščin.

(Konec na 5. strani.)

Nekoliko pogleda v minulih 52 tednov naših aktivnosti

Ob koncu leta se Proletarec raduje v svojem boju za staro pravdo več stvari.

Napredoval je v številu naročnikov, dasi na tem polju letos nismo vodili nobene posebne kampanje.

A ob tem prirastku se ob enem spominjamo onih, ki so preminuli tekom leta. Proletarec je z njimi izgubil precej zvestih, dolgoletnih naročnikov, med njimi nekaj takih, ki so v mlajših letih tudi agitirali zanj.

Največji uspeh tekom tega leta je bila skupina dvestoterih, ki je brez posebne kampanje prerastla samo sebe in ob koncu leta dosegla že število, ki gre v šesto šestino tritoterih. Vsakdo izmed teh je prispeval v sklad Proletarca najmanj \$5. Marsikdo izmed njih znatno več.

Velika večina naših naročnikov se je skozi vse leto več ali manj udejstvovala v SANSu in pa v relifni akciji. Da bi le to oboje tudi obrodilo sadove in naplačalo s tem vse tiste, ki se niso strašili ne dela ne stroškov.

V predsedniški kampanji se nismo udinjali nobeni stranki. Vedeli smo, kako bodo naši ljudje glasovali, a ob enem smo povedali teden za tednom, da v tej deželi ne bodo nobene volitve ljudska zmaga, dokler ne bomo imeli stranke ljudstva za ljudstvo.

Z Ameriškim družinskim koledarjem smo imeli letos več težav kot še s katerikoli letnikom, z izjemo letnika 1920. Sedaj ga razpošiljamo in nedvomno bo povsod prijateljsko sprejet. Je to vredna knjiga, ki dela spet čast svojemu slovesu.

Kot letnik 1944, tako, upamo, bo tudi ta sprejet z odobravanjem in naši prijatelji pa poskrbeli, da bo razpečan.

Tudi letošnji Majske glas je bil velik uspeh. Prihodnji pa bo posvečen štiridesetletnici Proletarca. Sotrudnike in agitatorje prosimo, da naj to upoštevajo. Leto smo torej skončali z delom, ki je bilo uspešno. In nadejamo se iti v Novo leto še z večjimi upi in z vero v nove uspehe.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdava Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE

ČLANSKINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00.

Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopiši in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do ponedeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor: Frank Zeits
Business Manager: Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries: One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue CHICAGO 23, ILL.
Telephone: ROCKWELL 2864

Obljube diplomatov od nekdanjih od muh

Ze na enemu prvih sestankov v Quebecu sta Churchill in Roosevelt obljubila še posebno jugoslovanskemu in grškemu kralju, da bosta dobila njune trone nazaj.

Narodom širom sveta pa sta z nekega drugega sestanka obljubila atlantski čarter.

In potem "štiri svobodščine".
Ena izmed teh obljub, ob kateri Churchill najtrdnjeje yztraja, je ona, ki jo je dal grškemu kralju. Ampak je s štirimi svobodščinami popolnoma skregana.

Posledica te politike je civilna vojna v Grčiji, ki pa v resnici ni civilna ali državljanska vojna, ampak pomoč angleškega orožja grški reakciji in grškemu ubežnemu kralju proti tistemu grškemu ljudstvu, ki bi rado bilo na svoji zemlji v svoji deželi svoj gospodar.

O, Churchill vztraja tudi pri svoji stari torijski politiki, ki jo uveljavlja čim bolj se Hitlerjevi Nemčiji bliža konec.

Obljube torijskih diplomatov so dvojne: ene, ki so dane ljudstvu, kadar so toriji v stiski. In druge, ki jih ne dajejo na glas, ampak takole po ovinkih, kakor so jih n. pr. španskemu diktatorju Francu, prej tudi Mussoliniju, pa Hitlerju in tudi tistim v Aziji, s katerimi smo sedaj v vojni. Njim so pomagali torijski diplomati vseh demokratičnih dežel, vsi bankirji in kapitalisti in kovali z njimi karte, trgovske zveze in si delili trge vzajemno in profite.

Privilegijem ne dajejo obljub. Obljube so le za maso. Obljube so zastoj. Koncesije in dajatve pa so nekaj, kar se lahko prime, kar se lahko spravi v žep.

To ve sedaj masa v Italiji, to igra razume sedaj krvavo dobro v Grčiji, razume jo belgijski proletarijat in ko bo vojne konec in se prične brezposelnost znova, bo nekaj teh resnic doumelo tudi ameriško delavstvo.

Nesreča za maso je, da se počasi uči in da je silno kratkega spomina. Komaj je minila silna kriza, že jo je pozabila. In že po nekaj letih po prejšnji vojni je pozabila, da so ji državnik obetali trajen mir, društvo narodov, socialno zaščito, mednarodni delavski urad za reševanje družabnih problemov, razorožitev, samoodločevanje narodov, odpravo tajne diplomacije, in pa tako politiko v mednarodnih odnosih, v katerih ne bo nobena država rožljala z orožjem.

In sedaj, kaj imamo? Mar ne bi mogla saj ameriška vlada imeti nekaj bolj določnega programa? Kaj pravzaprav je naš program — namreč program ameriške vlade?

Ko vse sorte obljubljam, je vprašanje, kaj mislimo dati, ako sploh kaj?

Iz vseh dosedanjih obljub je razvidno to, kar v tem listu zmerom poudarjamo: po svetu se tepo dve smeri: posedujoči in pa tisti, ki delajo zanje. Upajmo, in delujmo, da zmagajo slednji.

Profitarstvo v vojnah neizbežno

V prejšnji svetovni vojni je padlo tisoče naših vojakov, a ob enem smo dobili tisoče "novih" milijonarjev, prejšnji bogataši pa so postali multimilijonarji.

V sedanji vojni so nam obljubili, da se to ne bo ponovilo. Resnica je, da so dobički velekorporacij, ki so deležne velike večine vojnih naročil, celo večji kakor takrat, in da se multimilijonarjem bogastva večajo kakor pekom testo.

Davki so zares visoki, ampak profiti so veliko boljše zaščiteni, kakor pa dohodki tistih, ki delajo. Celu po odbitkih vseh davkov so dobički jeklarskih korporacij narasli v primeri z "dobički leta 1943 nad 370 odstotkov.

Silno so vsled vojnih naročil dvignili profiti oljnega trasta, municijske industrije in sploh vseh družb, ki trgujejo noč in dan na račun vojne.

Vzlic vladnim obljubam, da na račun vojne ne bo nihče bogate, se dogaja nasprotno. V taki ekonomski uredbi, kot je naša, sploh drugače biti ne more. Čemu pa naj "free enterprise" sploh eksistira, ako ne zaradi profita? Drugega smisla sploh nima ne.

Ampak ali dnevno časopisje o tem kaj kriči? To je, o profiti? In ali se magazini, ki izhajajo v milijone izvodih, kaj zgrajajo proti tem dajatvam onim, ki ne delajo, ne sejejo, se ne bore, a vendarle žanjejo?

Ne, pač pa kriče le o stvarkah in o silnem zaslužku delavcev.

Posedujoči vedno v službi svojega razreda

Na Grškem drže z Angleži vsi rojalisti in drugi taki krogi, ki žive od izkoriščanja. Prej so sodelovali z naciji, sedaj si iščejo zaslonbe pri Angležih.

Enako se dogaja v vseh drugih deželah.

Zavezniki vojaški oblasti dopovedujejo, da go proti "komunizmu" in s tem za red in mir, kar zadostuje. Tudi v Italiji ta politika dobro drži, ker jo protežirata angleška in ameriška vlada.

Kolaboratorji v Franciji — namreč tisti sloj, ki je v glavnem kriv njenega poraza in potem pa pomagal Hitlerju kar naravnost,

JAPONSKE DEKLICE DOMACINKE na otoku Leyte na Filipinih so ameriške vojake prijateljsko sprejele, čeprav so japonske čete, ki so zbežale, tem dekletam in drugim domačinom japonskega plemena pripovedovale, da so jih prišle rešiti ameriškega in drugega belopoltnega imperializma.

Nekaj drobiža

Chicago, Ill. — Bilo mi je žal, ker sem prejšnji dopis napisal že pred predstavo dramskega odseka kluba št. 1. Napisal sem ga 9. dec., predstava pa se je vršila dan pozneje, zato v prejšnjem dopisu nisem mogel nič pisati o nji. Vprizorjena je bila drama "Norec" v treh dejanjih v dvoranah SNPJ.

Ni prijetno v snežnem viharju hoditi osem blokov, posebno še takim, ki jim srčni aparat več pravilno ne funkcionira. In pa če te v taki spremembi vremena nadleguje še revmatizem, potem je toliko blokov hoda res težavna pot. A vzlic temu, prav nič mi ni žal, da sem se udeležil te predstave. Dejanjem sem pazno sledil in razumel pomen te drame. Bilo je prvič v vseh teh letih, ko se udeležujem predstav dramskega odseka, da so mi tekle solze po licih. Pa ne samo meni, ker jaz nisem bil edini. Igrali so izborni in želi obito priznanja. Upam, da nam bo dana še prilika uživati slovensko dramo, predno se poslovimo s tega "demokratičnega" sveta.

Teden pred to predstavo so igrali tudi v angleškem parlamentu, toda povsem drugačnega "norca" kot na odru SNPJ. Glavno vlogo ima premier Churchill, ki je tudi trdil, da se zavezniki bore za pravico in demokracijo, a sedaj, ko so Angleži v Grčiji, pa jo potiskajo v novo diktatorstvo. Med vlogar. Kozine v drami "Norec" in med Churchillovo vlogo v Grčiji je veliko sorodnosti. Prvi potiska svojega sina med štiri stene, da mu vzame prostost, Churchill pa potiska pod peto nasilne vlade cel grški narod. In grške partizane, ki so se borili proti Mussoliniju in Hitlerju, pa označuje za "ibdajalce" in za "sovražnike". Za demokracijo so tvegali kri in življenja, sedaj pa se je skopalo nanje angleško vojsko. V parlamentu jih je imenoval "bandite" in gangsterje. Ob enem jim je očital, da ta revna, ignorantna masa nima pojma o demokraciji. Ne zaveda se, da ako hoče demokratično vlado, si jo mora tudi demokratično izvoliti. O ti pr... farizeji! Mar ni v angleškem parlamentu nikogar, ki bi premierja vprašal, če je pozabil, kako je

Upam, da pride kdaj čas, ko kritikov ne bo več treba, ako se bo svet izpopolnil. Saj kritizirati, in se zamerjati ni nobena zabava. Uverjen sem, da soglasja s tem tudi omenjena žurnalistka. Ona kritizira v Evropi, jaz pa tukaj. Ali ne bo prijetno na svetu, ko ne bo več kritikov in ne Janezov ter Helen?

Demokracijo dandanes tako različno tolmačijo, da že več ne razumeš, kaj pravzaprav pomeni. Uporniki v okupiranih evropskih deželah trdijo, da se že leta bore za demokracijo, a Churchill pa je drugega mnenja, kar je pokazal na Grškem. Ampak mogoče so tile partizani in drugi le v pravem. Oni ne zahtevajo štirih svobodščin, ampak za enkrat samo eno, in ta je, da se jim da prilžnost ivo

se sedaj obračajo k angleškim in ameriškim zastopnikom — češ, ako nam ne boste pomagali, bo postala Francija "komunistična" in potem boste vi na vrsti.

To med posedujočimi vleče. Pa pomagamo reakciji, češ, da se s tem borimo za "red in mir" ter za svobodščine, ki jih ogroža boljševiška svojat.

Ko London in Washington Moskvi namigujeta na ta prekuška gibanja, se tam izgovarjajo, da nimajo nič zraven — da kominterne ni več in pa da se Rusija v notranje zadeve drugih dežel nič ne umešava.

Toda naj se umešava ali ne, ljudstva v vseh se upirajo proti izkoriščanju in naj jim še tako očitajo "komunistična" nagnjenja, povsod zahtevajo svoje pravice.

Ta vojna torej ni vojna le za tako demokracijo, kakršno si tolmačijo toriji, ampak je vojna za socialno zaščito.

Sedanja vojna je nastala vsled imperialističnih ambicij fašizma in fašizem bo padel v nji. A pasti mora tudi sistem, ki je provzročitelj fašizma.

imperialistična monarhistična angleška vlada dominirala grški narod že zadnjih sto let? Naj bi ga bil kdo vprašal, katera leta si je grško ljudstvo izvolilo na svoboden, demokratičen način kralja za svojega vladarja? In kdo je izvolil sedanjo grško vlado? Mar grško ljudstvo? Ne, ne, na to vprašanje Churchill ne bi dal zaželjenega odgovora, ker bil bi škandal za največjega evropskega demokrata javno priznati, da so bile še vse grške vlade v zadnjih sto letih diktirane iz Londona.

Obžalujem, da sem skoro primoran neprenehoma kritizirati. Čitam kakih šest do osem ur na dan in človek si ne more kaj, da če veliko čita, včasih tudi kaj napiše. Uredniki tujejezičnih časopisov so za svoje vire odvisni od velikih časopisov in revij. Čimveč čitajo, boljši so. Well, danes čitam poročilo Helen Kirkpatrick o položaju na nemški fronti. Neka vplivna oseba, ki se je ravnokar vrnila iz zapadne fronte, trdi, da zavezniki vojaška vlada ponavlja v nemških krajih iste napake kot jih je delala v Italiji. Iz izkušnje se niso še nič naučili. Vse gre še zmerom po starem kopitu. Svoje prijatelje odpiramo s sovražnikom pa kolaboriramo. Kaj koristi, ako zavezniki vojaška kasnuje kaknega navadnega ameriškega vojaka, ker je občeval z Nemci, a vposluje mo nemške SS gardiste iz koncentracijskih kemp za svoje policijske agente.

Upam, da pride kdaj čas, ko kritikov ne bo več treba, ako se bo svet izpopolnil. Saj kritizirati, in se zamerjati ni nobena zabava. Uverjen sem, da soglasja s tem tudi omenjena žurnalistka. Ona kritizira v Evropi, jaz pa tukaj. Ali ne bo prijetno na svetu, ko ne bo več kritikov in ne Janezov ter Helen?

Upam, da pride kdaj čas, ko kritikov ne bo več treba, ako se bo svet izpopolnil. Saj kritizirati, in se zamerjati ni nobena zabava. Uverjen sem, da soglasja s tem tudi omenjena žurnalistka. Ona kritizira v Evropi, jaz pa tukaj. Ali ne bo prijetno na svetu, ko ne bo več kritikov in ne Janezov ter Helen?

KLUB ŠT. 118 VABI NA SEJO

Strabane, Pa. — Člane kluba št. 118 JSZ obveščam, da bomo imeli klubovo sejo prvo nedeljo v januarju in sicer ob 2. pop. v dvoranah društva Postojnska jama št. 138 SNPJ.

Slišali boste letno poročilo klubovega tajnika in na dnevnem redu bodo volitve odbora.

Od Prosvetne matie sem prejel več izvodov knjige "Hlapec Jernej in njegova pravica", ki jih je izdala za pridružena društva. To je eno največjih literarnih del pokojnega Ivana Cankarja. Vsi, ki boste to knjigo dobili, je boste gotovo z užitek prečitali in jo potem oddali drugim, da store isto.

Naš soc. klub ni kričav, ampak iz poročil tajnika bo razvidno, da so člani kluba in klub sam skupina, ki v naselbini ne zaostaja za nobeno drugo. Pomaga v vseh koristnih akcijah, ki se pojavijo med nami.

Torej sodrugi, na svidenje v nedeljo 7. jan. ob 2. pop. Sodrugi pozdrav!

John Terčelj, tajnik.

John Terčelj, tajnik.

Ako ste prejeli opomin, da vam je naročnina potekla, prosimo, ob

IOSKO OVEN:

RAZGOVORI

Ob zatonu

Zaključje leta se bliža v precej meglenem in otožnem ozračju. Nesrečni položaj na Grškem, zamotani embrogli na Poljskem in potisk naših čet nazaj v Belgiji, — to ne napolnjuje človeka s prevlelitim optimizmom. Ne samo na bojišču, ampak tudi na političnem polju je precej megle, katera ne obeta nič dobrega za Evropo in ne za svet. Ali sedaj ni čas za obupavanje. Pet let vojne in milijoni in milijoni žrtev zahtevajo PRAVICO, in ta glas, če prav iz groba, doni in odmeva po Evropi, kot pravi pesnik:

"Uporne prsi ve, ki dihate svobodni zrak, srce kipeče, ki bije, da te sluša milijon, trpeči milijon — čuj, sodba ti je pisana: grobovi tulijo!"

Precej zgodovine se je zapisalo to leto, katero se giblje k zatonu. Velikanske zmage sovjetskega orožja, katero je pomedi nemško svojat iz ruskega ozemlja. Potisk japonskih armad in mornarice od avstralskega obrežja in raznih otokov v tistem oceanu ter zmage na filipinskih otokih. In kar je glavno, je izkrcanje milijonske zavezniske armade na francosko obalo. K temu se lahko še prišteje izpuljanje Rumunije in Bolgarske iz nemškega ošišca, vzetje Belgrada itd. Nov up je zavel čez rdeče, s krvjo napolnjene poljane, da se bliža smrt pošasti — smrt fašizmu! Tudi došli na naših poljanah je donel ta glas, glas prebujenja, glas svobode, kateri je enak in podoben po vsem božjem svetu. In iz tega glasu je nastala orojska pesem — simfonija ponižanih, kateri vstajajo neustrašeni, gledajoč v sonce, zahtevajoč dedščino, katero jim je pred davnimi leti obljubil Matija Gubec. Klic za "staro pravdo" se sliši ponovno, samo silnejši in v drugih besedah: "Zivel narod! Smrt fašizmu!" Kdo se more ustavljati taki sili?

Tudi mi tukaj v Ameriki smo spregledali to leto. Veliko tistih, kateri so bili pripravljani peti "Mizerere", pojejo danes alelujo. In prav je tako. Danes mora biti samo ena misel — pomoč junakom in starem kraju.

Po svetu

Nekaj, kar posebno jasno kaže prepoved nove misli v Evropi in širom sveta je nagib proti levici. V Kanadi je socializem napravil velikanske korake. Isto opažamo v Franciji ter ostali Evropi. Pri nas, v Zedinjenih državah, se ve, ne moremo kazati ravno velikega napredka, še posebno če gledamo na število glasov, oddanih socialističnemu predsedniškemu kandidatu pri zadnjih predsedniških volitvah. Kaj je temu vzrok, mislim, da ni treba razlaganja. Velik mašni prepoved je opažati tudi v Indiji in na Kitajskem.

Fašizem ni še mrtev. Tudi če bi bil, bi bil zopet oživljen pod kakšnim drugim imenom. Mi ga imamo tukaj v naši deželi. Ali največje gnezdo fašizma je izvzemši Nemčije danes v Spaniji ter v par deželah Južne Amerike. V Spaniji vre in če prav je na vitez v nji mirno, ne bo nihče, ki razmere v Spaniji le količkaj pozna, iznenaden, če pride tam v kratkem do prevrata. V Rimu se zelo prizadevajo in pri tem jim pomaga Churchillova politika, da se Franco-ta opere in ga pokaže svetu kot nekakšnega katoliškega demokrata, kateri ni zapadni demokraciji prav nič nevaren. Če se jim pa to ne posreči, so pa pripravljene zameniti eadilla z burbonsko dinastijo. Kdor misli, da bo angleška torijska vlada s Churchillom na čelu ustvarjala demokratične republike po Evropi, bo zelo razočaran.

Pri nas

Volitve so že daleč za nami. Dobili smo reorganiziran državni department, kateri ne izgleda nič kaj liberalen. Se posebno ne, kadar čitaš imena, ki so znana že izpa španske civilne vojne ter monakovske afere. Bili so sovražni vsaki liberalni ideji. Sedaj so ponovno potrjene. To ne izgleda kaj prida. Se posebno, ko človek pomisli na ogromno delo, katero čaka za-

vezniške vlade v bodočnosti na sklepanje miru. Upajmo, da bodo kos svoji nalogi.

Kongres je tudi končal svoje delo. Eđin uspeh zadnjih volitev je, da se par reakcionarjev vanj več ne povrne.

Naše delo

Kljub vojnim razmeram je bilo na društvenem polju precej aktivnosti. Ne bom tu našteval razne priredbe, piknike in delo pri SANSU, ampak v celoti je bilo povoljno. Seve, tistega ognja, kot ga je bilo pred leti, ko smo bili še bolj mladi — ni več, ali gibljemo se še vseeno.

Ena delavska institucija, "Jugoslovansko hranilno in posojilno društvo", je tudi v zadnjih par letih napravilo velik korak naprej. To institucijo sem v tej koloni že pred letom omenil. Med delničarji je veliko naših sodrugov in drustev; med njimi je naš Delavski center ter klub št. 1 JSZ. Tajnik je s. Donald J. Lotrich. Pred leti, to je bilo za časa depresije, je bila nevarnost — likvidacije. Po težkem trudu in delu je JHPD ne samo preprečilo likvidacijo, ampak ponovno pridobilo zaupanje delničarjev ter porinilo svoto premoženja od \$200,000 — na \$1,000,000. To je za malo delavsko institucijo velik napredek — vreden, da se ga zabeleži. In tu se je še posebno treba zahvaliti našemu Lotrichu, kateri ima kot tajnik društva pri tem največje zasluge.

Proti koncu leta bi se še rad zahvalil vsem sodrugom in prijateljem širom te dežele, kateri so tako velikodušno darovali v naš fond "tristorerih" ter za ruske sirote. In vsem tistim, kateri so se me časih spomnili s kakšnim pismom in jim jaz nisem odgovoril; ker sem že po naturi veliki Jenuh, naj mi oprostite; se bom pa v bodoče skušal poboljšati. Na tem mestu želim naročnikom in prijateljem Proletarca srečno novo leto, konec klanja, povrnitev naših šinov — in pa svobodno Jugoslavijo!

Zivel narod! Smrt fašizmu!

AFL ima v Rusiji slabo ime

Sovjetski tisk zelo obsoja AFL, ker je na svoji zadnji konvenciji spet sklenila, da ne mara na nobeno konferenco, na kateri so zastopane tudi sovjetske delavske unije. Sovjetsko časopisje smatra, da je to zelo slabo za negovanje prijateljstva in sodelovanja med USSR in USA, in pa da bi lahko AFL svojo načelnost pokazala v svoji hiši. Namreč, da bi začela s "čistko". Imela bi z njo veliko posla, predno bi pomedla ven vse graf-tarje in raketirje.

Gostilen več ko dovolj

V Chicagu je blizu osem tisoč prostorov, v katerih prodajajo alkoholne pijače. Med njimi je precej "nočnih klubov", ki smejo biti odprti, seveda proti večji licenci, skoro noč in dan.

Tole mi ne gre v glavo?

Kako to, da imajo sedanji Poljaki toliko prijateljev, toda ko so bili napadani, in pred njimi Čehi, so pa isti ljudje v veliki večini simpatizirali s Hitlerjem? Ta velika razlika med sovrštvom do Hitlerja in Stalina mi nikakor ne gre v glavo.

POVESTNI DEL

FRANCE BEVK:

BEG PRED SENCO

(Nadaljevanje.)

Kam naj ubežim? — Lojza mi je pisala lepa pisma skoraj vsak dan. Zdelo se mi je, da so pisma lepša, bolj kot se z mislijo oddaljujem od nje. Ljubezen in upanje, popisano na vseh štirih straneh in še ob roboh... Liza me je pogledovala vsak dan z bolj žalostnim pogledom. Nehote se je moja misel morala baviti z njo. Težak problem je ležal pred menoj. Kako naj ga življenje razreši?

Nekoč mi je dejala Lojza: "Dve leti sem izgubila s teboj." Kot bi hotela reči: "Kdo mi izplača ta izgubljeni čas? Nisem več mlada." Videl pa sem tudi Lžino, od solz mokro lice: "Jaz se bom morala ubiti..."

Ne bi se morda ubila. Morda! Videl pa sem jo sužnj vsakogar, dninarico, ki se plazi po njivah, ob lehhah polegava dete in se igra s prstjo in kamenčki.

"Kaj naj storim?" mi je glodal skozi možgane in ni prigledalo do konca.

Tiste čase mi je prišla v roke knjiga, ki je govorila o zakonu in otrocih. Bila je debela knjiga, tiskana na svetlem papirju, nje platnice so imele zlat tisk.

Danes voham v vseh takih knjigah puhle, ziate nauke, takrat jih nisem dosti poznal.

Knjigo je spisala ženska. Ena tistih severnjakinj s polmoškim značajem, ki so med stotimi srečna izjema, da ne poznajo erotike, ali so jo zamorile v sebi. Te ženske imajo brezhbitno vzgojo in denar, slovniško znanje in čas, da pišejo filozofske knjige, ki so za las podobne druga drugi, ifi vedo o vsem zelo mnogo, le o življenju malo ali nič.

Vse so pisane tako, kakor da je ves svet vzgojen v zavodih ob bogatih denarnih sredstvih in stopa v denarnih z naloženo glavnico denarja in moralnih naukov. Vsi ljudje v en predalček, vse ženske rožo v lase in nasmehe na lica...

Ta knjiga je vplivala name unjčevalno. Bral sem dolge sentimentalne stvari o važnosti poklica očeta in matere, o odgovornosti roditeljev o poginu človeštva...

Besede so me grabile v dušo za vso mojo preteklost, vrste so pesale pred mojimi očmi. Sugestivno so me vlekle poglavja za seboj... Prepričan sem bil da se podre svet, če ne storim tistega, kar moram storiti. Priselgel bil bil, da se z mojim dejanjem prerodi človeška družba, kot je prerokovala knjiga.

Poleg tega sem videl tihoto družinskega življenja pred seboj. Življenja iz romanov, v katerih so zakonski pristani zlagana sreča brez tuge, sama radost in cvetje... In senca, ki ji nisem mogel ubežati, ne bo več segla do mene...

Nisem mislil nič več. V tem duševnem stanju me je slednji vtis upgnol kot bilko v nevihti.

Prej sem pol cinično sprejemal vse, zdaj je teža vesti legla name, ki me je izbičala in odločila.

Po trudnem delu dneva je stalá nekega večera Liza izmučena pri vratih. Jaz sem bil ginjen, glas se mi je tresel, radost mi je sijala z lic.

"Pridi dalje," sem dejal. "Kaj naj delam pri vas?" je tožil njen glas. "Dejala sem, da nič več..."

"Odlučil sem se," sem se topil v odvažnosti besede. "Poročim te..."

Ni mi verjela. Tóp nasmehe je šel preko njenih ustnic in zopet izgubil.

"Za ženo te vzamem... še to letu," sem ponovil z drugimi besedami.

"Zakaj se norčujete iz mene?"

Prisegel sem ji. "Saj ne bo res" je jecljala. Vso noč se je smejala med solzami: "Saj ne bo res."

S tem dnem je razdvojenost v meni ponehala, žalost me je zapustila. Tej se je pridružila skrb.

Liza je bila srečna, ko je videla, da je moja beseda resna. Sklepe sem izvrševal naglo, kakor da se bojim, da se ne bi premislil.

Nisem se premislil. V sklepu in v njegovi izvršitvi sem našel celo obilico rafinirane mikavnosti, ki je blažila moje duševno stanje tistih dni. Laskalo mi je, da jo bom rešil iz tiranije sestre, ki v svoji histeričnosti ni imela človeške mere ljubezni ali sovrastva do bližnjega.

Videl sem jo povzdignjeno nad vaščane, kako se tiho in neplodno zbirata srd in zavist in istotako tiho in brezplodno izginjata. In kadar sem pogledal Lizo in zmagovalni sijaj njene obraza, me je objela radost človeka, ki je dvignil nekoga iz nič in ga postavil na visoko mesto, obdal ga s sijajem in častmi svojega stanu, da se mu vrtil pred očmi. Ti nisi nič, ta pa, ki sedi poleg tebe in je manj kot ti, se zdi sam sebi srečnejši kot bi bil kralj. Novi svetovi se mu odpirajo, nova čuda, do tedaj neznana, mu slepe oči. Ti pa gledaš in uživaš z njim vred, le na drugačen način.

Mnogo grde nečimurnosti je bilo v teh mojih mislih, poza človeka, ki dela dobro in tiska svoje ime, da vsi vidijo. Vendar je bilo tudi čistega veselja nad njenim veseljem mnogo v meni.

Ona se je veselila življenja in se ga je bala. Kakor zagrnjen oder je bilo pred njo, le tu pa tam se je potihoma zganilo za gubami zastora...

Na dnu moje dobrote in veselja radi veselja pa je ležal še globlji vzrok: strah pred sramoto. Kakor je v Lizik: stopilo to čisto v ozadje, ker se ji je barantanje z njenim telesom posrečilo, tako je pri meni igralo strašno veliko vlogo. Če sem

se potkal po prsni, sem videl, da sem se hotel ogniti meču, ki je visel nad menoj...

Raje nisem razmišljal o tem. Vendar so se mi ljudje posmehovali, kakor da vidijo skozi pajčolan moje naglice, s katero sem hitel v zakon, pravi vzrok...

Lojzi sem pisal dolgo pismo in sem jo vabil v tuje mesto čez noč. Med poljubi in objemi sem ji hotel razodeti, da morava narazen. To mi je bilo najtežje povedati. Drugeče nisem mogel.

Počakala me je na kolodvoru in mi povedala, da ne more z menoj, ker je bolna. Bila je blede. Meni je bilo težko, ker se je podrl moj načrt, zakaj pripravil sem bil že besedo za besedo, ki bi jih v drugačnih okoliščinah ne mogel govoriti.

"Pojdiva k Soči!" je dejala. Sla sva. Bil sem vso pot molčeč. To molččnost je pripisovala moji nejevolji.

"Ne zameri mi," mi je dejala. "Pojdeva čez teden dni, ali pozneje, če hočeš."

"Nikoli več," sem dejal zamolklo, beseda se mi je čudno ustavila v grlu.

Lojza je obstala sredi steze, njena visoka postava v črni obleki je bila kot žugajoč prst, blede obraz pod valom črnih las se je zdel še bolj blede.

"Kaj si dejal?" je zastokala in sem se skoro ustrašil svojih besed. Ta hip bi jih ne bil več izpregovoril; bil sem vesel, da so bile izrečene.

Na Lojzo so vplivale besede kot požar. Široko je razprla oči, privila se je k meni in me gledala v zenice. Spoznala je, da sem se izpremenil. Bil sem mrzel, strašen zanjo.

"Povej, kaj ti je?"

"Oženil se bom."

"Oženi se. Dekla ti bom."

"Ne tako," sem počasi odkrival besedo za besedo. "Ne tako... Ne morem vzeti tebe..."

Lojza je trepetala, kakor da stoji nad breznom. Z obema rokama se je prijelja za glavo. Bal sem se, da bo zblaznela. Polagoma se je pomirila.

"Čuj," je jecljala iz dna začudenja in grenkega spoznanja, iz globoke ponižanosti: "Čuj, povej mi vse..."

In povedal sem ji vse.

"Ne boš srečen," je jecljala.

"Ona ni zate."

Nji nisem mogel verjeti. Kako naj ona govori resnico?

In dejal sem: "Moram jo vzeti!"

Razumela je. "Slutila sem. Po tvojih pismih, po tvojem obnašanju..."

Nato me je gledala vrsto dolgih trenutkov in ni prišla do besede. Zdel sem se kakor neobogljjen otrok pred njo. Čakal sem obsodbe. Ni me obsodila. V resnici, da mi je bilo ta hip žal zanjo. Nazaj ni bilo mogoče, tudi če bi se podiral svet. Zakaj jaz sem mislil, da je Orešje vesoljnost zame in ni pedi zemlje izven te gorske vasice.

"Ne boš srečen. Ulovili so te..."

Ta beseda "ulovili" je bila strahovita, ni je mogel prenesti svoj ponos. In kakor da je brala misel v mojih očeh, je dejala:

"Nikoli ti ne bom očitala... Ti mi boš enako ljub. Pojdiva kamorkoli; jaz grem s teboj..."

Bil sem zakrknjen. Molče sem šel poleg nje, molče sem prenašal težo njenih objemov in besed.

Ko sva se ločila proti polnoči, sem obljubil, da pridem drugo jutro.

(Dalje prihodnjic.)

VOŠCILO STAREGA NAROČNIKA

Chicago, Ill. — Nič drugega nimam omeniti kot to, da voščim osebu Proletarca in pa vsem čitateljem veselo novo leto. Naročnik sem od početka. Torej veste, da nisem več mlad.

Zelo se mi dopadejo razgovori Joškota Ovna in še posebno zato, ker je predlagal ustanovitev kluba dvestotarih.

Upajmo, da bo Proletarec še in še izhajal ter bodril in budil. Srečno novo leto

Frank Peterlin.

Intervencija v Grčiji Angliji ne dela časti

HAROLD LASKI

V politiki se rado zgodi kaj takega, kar je nepričakovano. Se pred tednom dni je bilo videti, da je Churchillova reputacija nedotaknjena. Danes pa je postal predmet bridkih očitkov in zgražanja širokih krogov progresivnih slojev. Njegova politika intervencije na Grškem je sicer dobila odmev v parlamentu — kot je bilo neizogibno — a je obenem vzbudila na novo vse sumnje in nezaupanja napram možu, ki je v prvi vrsti odgovoren za nespametno intervencijo od leta 1918 do 1920 v Rusiji.

Zadnji dogodki so Churchilla pokazali v njegovi najslabši formi — slabe volje, izživajočega in brez velikodušnosti. V tej debati glede Grčije je težko videti onega Churchilla, kateremu niti njegovi nasprotniki niso odrekli spoštovanja in naklonjenosti.

Soditi o grškem vprašanju ni lahka stvar. Priznati pa moram z globokim obžalovanjem, da imam tudi jaz vtis, da je občutek, ki prevladuje v javnosti pravilen. Smatram, da za britanske vojake ni najbolj naravna stvar umirati zaradi Churchillove strastne ljubezni do monarhije in v prid njegovemu prizadevanju, da vzdržuje še nadalje angleško nadvlado v vzvodnih predelih sredozemskih vod. Velike angleške delavske unije kot transportni delavci in železničarji strogo in ogorčeno obojejo njegovo politiko.

Na žalost moram priznati, da tukaj v Londonu prevladuje mnenje, da je Churchill napravil grškega ministrskega predsednika Georgea Papandreua za svojega osebnega "gaulajtarja". Nesmiselno je dokazovati, kot je Churchill poskušal dokazati, da je ELAS le mala banda tolovajev, ki motijo javni mir.

Churchill skuša s pomočjo intrigr britanskega ambasadorja v Atenah in z vsemi vrstami moderne orožja, s silo in zvijačo, razorožiti levičarske struje na Grškem. Prizadeva si pripraviti pot takemu plebiscitu, da bi imel eksekutivno oblast v tistem odločilnem trenutku kralj v rokah — in s kraljem one politične stranke v deželi, ki so temu kralju pomagale uvesti diktaturo generala Metaksasa, kar je bila prekršitev njegove prisege v prilog konstituciji.

Tudi v slučaju, da smo pripravljene priznati, da je položaj na Grškem nekoliko zamotan radi tega, ker gre za osvoboditev naroda, ki je trpel pod tujo in domačo diktaturo preko sedem let, je vendar potrebno, da uvidimo, da so oni, katere hoče Churchill razorožiti, tisti ljudje, ki so se tako junaško borili proti Mussoliniju in Hitlerju. Važno je, da pomislimo, da so ljudje, katere Churchill danes napada, v skoro natančno istem položaju, v katerem so bili gerilci maršala Tita, ko je bil Churchill še vnet občudovalec generala Mihajloviča. Churchill si je očitno ustvaril o Grčiji mnenje, po katerem ji name-rava odrekati pravico samoodločbe.

V globini svoje duše pa se Churchill le boji — to nam je njegov govor v parlamentu le preveč natančno razodel — da bi se utegnila uveljaviti na Grškem republikanska ideja in da bi to pomenilo širjenje komunizma. Tako smo torej prišli do tega, da so žrtvovana življenja britanskih vojakov zaradi Churchillove strastne pripadnosti torijskim principom — in sicer v deželi, ki niti ni njegova, in kateri je obljubil svobodno izbiranje vladnega sistema, pod katerim bo njen narod želel živeti.

Priznam, da je težko pripustiti več različnih oboroženih sil v deželi, ki je ravnokar odpravila fašistično diktaturo. Toda Churchill ne razloži niti najmanj, zakaj je ona oborožena sila, kateri daje svojo podporo, ravno rojalistična. Niti najmanj ni obrazložil, zakaj je treba, da usilijo angleški bajoneti, tanki in letala grškemu ljudstvu vlado, proti kateri stresa zdaj deželo masiven generalni štrajk, vlado, proti kateri se narod bori s tolikšnim besom, da je pripravljene umreti v tem boju. Nemogoče mi je navesti v njegovo obrambo tudi le eno samo ameriško ali sovjetsko mnenje, ki

bi zagovarjalo njegovo postopanje. Tudi v organih britanskega liberalizma, v časopisih delavske ali liberalne stranke, ne uživa nobene podpore.

Z enim samim udarcem je Churchill pahnil britanski prestiž v tako globino, da je skoro tako tragično nizek kot je bil v dneh predsedništva Stanleyja Baldwina ali Neville Chamberlaina. Kadar polemizira, govori s tonom razjarjenega človeka, ki je nedostopen vsakemu pametnemu argumentu in je le preveč zadovoljen s tem, da more zbornico z grožnjami ukrotiti.

Dogodki zadnjih tednov so pokazali, da je Churchill, kljub vsi svoji veličini vojnega voditelja, patetično nesposoben ure-

diti vprašanja, ki se porajajo iz začetkov mira. Njegovo ravnanje je spravilo splošne volitve v mnogo večjo bližino. Pokazalo se je, da je toliko bolj nesposoben soditi o ciljih, za katere smo se borili, čim bližje prihajamo zmagi.

Iz ameriške zgodovine: POSTA V KOLONIJALNI DOBI

Ali veste, da so se vse vesti, poročila in informacije po ameriških kolonijah širile potom kolonijalne poštne uprave? L. 1692 je zakonodaja države Massachusetts sprejela zakon potom katerega so se ustanovili lokalni poštni uradi; temu činu so sledile ostale kolonije. Leta 1692 je bil ustanovljen mednarodni poštni sistem kot privatna ustanova. 15 let pozneje jo

je prevzela vlada. Benjamin Franklin je postal generalni poštari 1. 1753. Vedite tudi, da je prišlo Trinerjevo grenko vino na ameriški trg pred 57. leti. To zanesljivo, žledodno zdravilo in lahko odvajalno sredstvo v sedanjem Trinerjevem grenkem vinu z vitamini B-1 je še vedno učinkovito. Rabite ga pa navodilnih na steklenici. Če ga ne dobite pri vašem lekarnarju, pišite ponj na Jos. Triner Corp., 1333 So. Ashland Ave., Chicago 8, Illinois.

Za naše vojake veliko pošte

Za ameriške vojake je prišlo v Anglijo 20.000 vreč božičnih daril.

Vedeti, kako svetovati, je umetnost učenja.—Amiel.

AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR LETNIK 1945

vsebuje sedemnajst pripovednih spisov, petnajst pesmi, sedemnajst raznih opisov, nekateri iz zgodovine ameriških Slovencev, tri članke in razprave, razne koledarske in druge podatke ter nad štirideset slik.

Svoje spise imajo v njemu Louis Beniger, Frank Cesen, Joseph Chesarek, Anton Garden, Erazem Gorshe, Mirko G. Kuhel, dr. F. J. Kern, Joško Oven, Anžon Shular, Anton Slabe, Joseph Snoy, F. S. Tauchar, Fred A. Vider, Janko Zega, Katka Zupančič, Fr. Zaitz in pa starokrajski pisatelji.

VSEBINA KOLEDARJA

(Navedena je po abecednem redu)

PRIPRAVEDNI DEL

Blaznost in genijalnost Judovski dovtipi Kako so nastali gozdovi (Ivan Vuk) Londonsko pismo Mehka hrbenica (Anton Shular) Moja pot med upornike (S. S.) Mornar Johnny (Frank Cesen) Naša borbeno pesem (Rado Simoniti) Neme prošnje Okenca (Katka Zupančič) Odšel je (Anton Slabe) Osvoboditev Beograda (Ilija Ehrenburg) Pogrešan (Janko Zega) Rusija ni utegnila misliti na mir (Ilija Ehrenburg) Suženj nad narodi (Ivan Cankar) Ustvaritev žensk (Ivan Vuk)

PESMI

Božična pesem (Igo Gruden) Cesta hrepenenja (Mile Klopčič) Dekle (N. N.) Izdajalec (Katka Zupančič) Na poti (Katka Zupančič) Oporoka (Stenjka) Pesem punčarjev (Tone Seliškar) Primorci (August Šajn) Samo milijon nas je (Kajuhoval Tonč) Slovenske gorice (Dr. Stachel) Talcem (Kajuhoval, Tonč) Uspavanka (Smiljan Samec) Vesna (Tone Maček) Vojaki (M. K. po E. Tollerju) Zadnja pot (A. Gradnik) Zive naj vsi narodi (France Prešeren)

ZGODOVINSKI SPISI IN PODATKI

Bridgeport, O. (Joseph Snoy) Bogati trgovec (Joseph Chesarek) Dve znameniti stoletnici (Louis Beniger) Koliko je Slovencev? Iz Alojzijevišča v St. Paul (dr. F. J. Kern) Izgledi za bodočnost Amerike (Leo Zakrajšek) Naša XIV. štajerska divizija (Cene Logar) Pregled slovenske literature (Josip Vidmar) Poljanska četa gre v napad (Klusov Joža) Ponovno predlagam (F. S. Tauchar) Roosevelt, predsednik mnogih rekordov Slovenski narodni muzej v Ameriki (Erazem Gorshe) Slovenski naseljenici v Mehiki (Joško Oven) SANS in JPO-SS (Frank Zaitz) Slovensko časopisje v Ameriki (F. Z.)

Štiridesetletnica "Proletarca" Uvod k članku Josipa Vidmarja (Mirko G. Kuhel)

ČLANKI IN RAZPRAVE

Ko gnojimo zemljo s trupli (F. Zaitz) Socialno zavarovanje (Fred A. Vider) Tragedija Evrope (Anton Garden) KOLEDARSKI IN DRUGI PODATKI Dnevi in godovi Naslovi jugoslovanskih podpornih organizacij Podatki o prvi svetovni vojni Slovenski koledarji v Ameriki Slovenske tiskarne v Ameriki Slovenske župnije in šole v Ameriki

SLIKE IN PORTRETI

Ameriška gotika (Grant Wood) Aškerc Anton Adamič Louis Breze in družba (Božidar Jakac) Cankar Ivan Cvetje Collegium Aloysianum Jurčič Josip Kern F. J. Kopača (Millet) K cilju "Kdor je med vami brez greha" (Benjamin West) Simon Gregorčič Miren dan (Snow Wengenroth) Mesečna noč (K. Z.) Prešeren France Pozdrav iz Amerike (Joseph Bogdanich) Pet lisjakov Seliškar Tone "Siesta" (Paul Cezanne) Slike slovenskih partizanov Slovenski kras Slike k Snoyevemu članku Upornik (Helen Sohler) Trpljenje (Maksim Sedej) Tavčar Ivan Trubar Primož V delavnici ženskih klobukov (Edgar Degas) Vas (Drago Vidmar) Vidmar Josip (portret) V zasneženju (J. H. Thwachtman) Vsak na svojem mestu Zeostali begunci (Hilda B. Kayn) Zena (K. Z.) Zupančič Oton Zimski večer (Ernest Fiene) Zadnja karavana Zivinski semenj (Milbos Aba-Novak)

Prva slovenska knjiga v Ameriki, v kateri so spisi z bojišč osvobodilne fronte v Sloveniji.

Koledar stane \$1.25

Naročila sprejema:

PROLETAREC

2301 S. LAWDALE AVENUE

CHICAGO 23, ILL.

IZŠEL JE

DR. KERNOV

Angleško-slovenski BESEDNJAK

Cena \$5 s poštnino vred

NAROČILA SPREJEMA

PROLETAREC

2301 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO 23, ILL.

KRITIČNA MNENJA, POROČILA IN RAZPRAVE

KOMENTARJI

Slovaški kvizlingi, ki so rodniki slovenskih klerikalcev v vsakem oziru, ugibajo, kam bi bežali. Zdelo se jim je, da bo Nemčija prej ali slej poražena, niso pa pričakovali, da bodo prišli kdaj pod oblast sovjetske armade. A sedaj jih obkroža in kljujejo na pomoč Vatikan in pa vse tiste, pri katerih ima sveta stolica kaj vpliva.

Ameriški slovaški kongres, ali kakor so ga že imenovali tukajšnji slovaški klerikalci, ki so ga sklicali pred štirimi leti v Pittsburghu, je predvideval možnost nemškega poraza in s tem konec "neodvisne Slovaške". Pa so sklenili, da naj v tem slučaju okupirajo "slovaško državo" ameriške čete. Seveda katoliške, a v glavnem, da bi le bile ameriške. Pa se je dogodilo, da udarajo preko slovaških mej take, kakršnih se slovaški korarji najbolj boje.

Atlantski čarter je končno utonil tam, kjer je bil splošč. Celo Roosevelt ga ob njegovem koncu ni hotel več priznati za svojega. To sploh ni bil noben pravi dokument, nego le nekaj besedila brez pravega podpisa. In sploh, kdo pa dandanes sploh kaj da na razne čarterje in dokumente.

Poljaki v Londonu se jeze, ker jim je atlantski čarter izpodbit, a nekateri Angleži, ki imajo smisel za humor, pravijo, da je še v veljavi. Češ, to, kar Stalin zahteva zase, je v resnici zahteva na temelju atlantskega čarterja. Osvobodil je kraje, ki so po večini prebivalstva ukrajinski in beloruski. Torej se tudi zatajeni atlantski čarter lahko tolmači, kakor sveto pismo.

Kraja dežele, pa naj bo Poljske ali katerekoli druge, je moralno neopravičljiva. Ampak Poljakom ne gre za deželo, ki je bila do te vojne njihova tudi preko takozvane Curzonove črte, ampak za velepovestva tam, čez, ki jih je sedaj poljska šlah-ta vsled ruske okupacije za zmerom izgubila.

Na Slovenskem so v starih časih vladali plemjci nemškega rodu. Gradovi in velepovestva so bili njihovi, a tlačani so jim Slovenci. Ako so imeli kaj svojega, so morali svojim nemškim plemičem plačevati desetino, in pa delati zastojnjanje. Slično velja za dežele onokraj Curzonove črte. Velepovestva so last poljskih grofov. Tlačani pa so Ukrajinci in Belorusi. Poljaki smatrajo, da je to zaplemba tuje lastnine, in pa da se prebivalstvu tam ne bo nič boljše godilo. Da-li je bilo šlah-ta, pa naj je bila že poljska, ruska ali pa nemška, kdaj res za tlačane, ni znano. Oziroma, znano je le, da ji ni bilo nikoli zanje.

Osvojevanja tujih krajev ne odobravamo. A v tej vojni se dogaja, da sploh že nič več ne veš, kaj je "tuje" in kaj ne. A o zemljih preko Curzonove črte je Moskva že prilično dokazala, da ne spadajo Poljski. Kajti če bi — čemu pa je potemtakem Anglija na prejšnji mirovni konferenci delovala, da bi bila meja taka, kot jo je začrtal njen državnik lord Curzon? A Rusija je bila šibka in Pilsudski si je vzel zemlje kolikor daleč proti vzhodu so ga nesle noge.

Edwin A. Lahey pravi, da če držiš s tistimi Poljaki, ki so za ohranitev vsega poljskega ozemlja, torej tudi za onega preko Curzonove črte, te komunisti označijo za fašista. A če pa priznavaš rusko zahtevo, pa te Poljaki obdolže, da hodiš po atlantskem čarterju, namesto da bi ga držal kvisku vsem v upogled, kakor žarnico. Ob enem je našel nekaj velepovestev, in po njegovem mnenju je zaradi njih veliko več spora kot pa zastran Curzonove črte. To je res. Dokler je bila tista zemlja pod carji, so jo lastovali poljski plemiči. Pod boljševiki pa so vsi plemiči razlašeni, pa naj bodo poljski ali ruski. Dana pa jim je pravica delati, a plemičem ni bilo še nikdar za tak privilegij.

Grški partizani pravijo, da če odlože orožje, bo dana vsa moč armadi, grški armadi namreč, ki jo imajo pod kontrolo fašistični častniki in jo protežirajo Angleži. In ta armada pod fašističnimi častniki bi bila grška vlada. Pod njeno "protekcijo" bi se vršil "plebiscit" za ali proti kralju in izid bi bil tak, kot bi ga ona hotela. Torej se bi Grčijo potisnilo nazaj v stare razmere. To je, v fašizem do razne sorte, in z angleškim blagoslovom. A Grki — lačni in strgani kot so — se upirajo. Po Churchillovem je to nezaslišano. Grkom dopoveduje, kaj je demokracija, dasi so o nji nekaj razumeli že davno prej kot Angleži.

Tomaz Arcizewski, ki je stopil na čelo poljski zamejni vladi, je star socialistični revolucionar. Pod carizmom so je boril in tvegval vse — namreč življenje. A kot ga nekateri poročevalci sedaj predstavljajo, on smatra, da je Rusija še zmerom carska in jo sovraži s tega vidika. Tomaszovi kritiki so mnenja, da bi bilo za njegovo zamejno vlado boljše, ako bi priznala, da carske Rusije ni več in pa da se bo socialna revolucija tudi Poljske dotaknila — in to na obeh straneh Curzonove črte.

Etiopija je le redkokdaj omenjena. Od kar jo je Mussolini izgubil, jo imajo Angleži v ob-

lasti. Pa se je začela v angleškem parlamentu debata, in nato še v ameriški javnosti, kaj Anglija sploh počne v Etiopiji. Churchill je pojasnil, da ima cesar Haile Selassie vse svoje stare pravice, a nova pogodba določa, da bodo etiopski armadi načeljevali angleški oficirji in etiopsko ekonomijo pa vodili angleški ekonomisti. Anglija je torej v tej vojni, ako ne drugega, že z Etiopijo veliko pridobila.

Na Litvinskem so naciji prebivalce jako zredčili. Sovjetska oblast izjavlja na podlagi svojih dognanj, da so naciji pomorili 165.000 vojnih ujetnikov in 300.000 civilistov. To je poročilo iz Moskve. Ampak ameriški Litvinci pa zatrjujejo, da so Rusi v redčenju Litvincev prav tako pridni. Vzelo bo dolgo, predno se bo svet spet utolažil in spametoval.

Wm. Hale Thomson, ki je bil mnogo let čikaški župan, je pred par leti umrl in potem so stikali po njegovi imovini. V "safety deposit" predalnih v par bankah so našli na njegovo ime nad milijon v bankovcih. Več sto tisoč pa je imel spravljene druge. Umrl je brez oporoke. Vse to bogastvo je po njegovi smrti dobila žena, s katero pa že dolgo ni živel skupaj. Pa se je oglasila neka njegova bivša tajnica, češ, da je živila z njim "kakor hči", in da ji je obljuboval polovico svoje imovine. Sedaj toži njegovo vdovo za milijon dolarjev. Advokati žanjejo, vdova in "bivša hči" pa sta vlačeni po zobeh.

Charles Chaplin je drugi izmed takih, ki morajo vsled svojega bogastva tekati po sodiščih in se tožariti z dekletji. Thompson je saj umrl, a Chaplin, z vsemi svojimi milijoni, je še živ in bi še rad živel. Advokatom in sodnikom pa so take razprtije debelo narezan bel, maslen kruh. Kajti kjer so milijoni, tam se žanje...

V Parizu je vlada prepovedala ples. Pravi, da je grdo, če bi ljudje veseljačili, dočim delavci garajo in vojaki pa se nekaj dvajsetin milj stran tepejo z naciji na življenje in smrt. To so zares težke stvari, kajti ljudje bi radi tudi plesali, ne samo stradali in se bili na ulicah in na fronti ter begali sedaj tu, sedaj tam, kar se je spet dogodilo. V take vrste plesih ni nobene zabave, pač pa le v onih, ki so prepovedani.

Osservatore Romano, ki je vatikansko glasilo, pravi, da Churchill že pred mirovno konferenco počne nekaj sličnega, kot so uganjali diplomati v Versaillesu po prejšnji svetovni vojni. Včasih tudi slepa kura najde zrnje. A nesreča je, da ga Osservatore Romano išče za tiste slepe kure, ki so te vojne še celo veliko bolj krivi kakor pa Winston Churchill.

Josef Stalin je 21. decembra praznoval svoj 65. rojstni dan. V Rusiji ga niso praznovali, ker Stalin nerad poudarja, da se stara. Toliko bolj pa so se zanimali zanj zastopniki tujezemskega tiska. Pravijo, da je Stalin skozi ves ta svoj "praznik" delal, a reporterji tujezemskega tiska pa so ugibali, kdo bo njegov naslednik, če se mu kaj dogodi. Izgleda, da Stalin nima še nič takih skrbi.

Rooseveltov poslanik pri papežu Myron C. Taylor, bivši magnat jeklarskega trusta, pravi, da ljudstvo v osvobojenem delu Italije silno trpi in pripo-roča, da naj se ji pomaga čimveč mogoče. To se godi. Nobena dežela ni bila še deležna tolikšne pomoči od nas, kakor Italija, pa čeprav je šla v vojno, da nas ugonobi. Se celo tiste zaloge, za Jugoslavijo določene, so bile Italiji poslana.

Palača lige narodov v Zenevi v Švici, ki je sedaj menda kakor povsem prazen pogrebni zavod, čaka najemnikov. Možno je, da se novo društvo narodov, kakor je bilo zasnovano v Dumberton Oaksu, spet tam naseli. A verjetno ni, ker velika Rusija mali Švici noče odpušiti njegovega kljubovanja. Kajti Švica je v onih dneh, ko se je šlo USSR na življenje in smrt, nekoliko preveč mižala, ko so tuji agenti udarjali po (prav tako tujih) boljševiških agentih.

DVE NEMKI V FRANCIJI, ki sta bili v nacistični špijonski službi, na poti v jetniški tabor.

Skoda, če bo tista palača ostala prazna.

Grof Sforza priporoča za bodoči sedež društva narodov Reko. Češ, da ker jo bo Italija itak izgubila, naj jo zaledjem vred dobi novo društvo narodov (ki ga še nikjer ni). Njegov nasvet ni dobil odmeva, veliko več pa tisti predlog, da naj Dunaj postane glavno mesto bodočega sveta. Nemci znajo.

RAZNOTEROSTI

Bridgeport, O. — Seja kluba št. 11 JSZ v nedeljo 17. decembra je bila zaradi slabega vremena bolj pičlo obiskana. Vendar pa sodrugov iz Bartona tudi slabo vreme ne zadržji, posebno ker je bila to letna seja. Izvolili smo odbor za leto 1945 in razpravljali o načrtih za naše delo v bodoče na polju, za katerega je postojanka Naprej št. 11 bila ustanovljena. Svojo nalogo je vršila vsa ta leta po svoji najboljši moči in jo bo v bodoče, ker dela je veliko, a takih delavcev, ki bi ga hoteli vršiti, pa malo.

Diskuzirali smo o vseh mogočih dnevnih problemih, ki so sedaj v ospredju.

V odbor so bili izvoljeni, Joseph Snoy, tajnik-blagajnik; zapisnikar John Vitez; nadzornik Joseph Skoff in John Vitez. Glavna organizatorja John Vitez in Joseph Snoy. Organizatorji po naselbinah: Barton, Joseph Skoff; Blaine, Frank Mihelečič; Neffs, Florian Pishek; Glenoe, Albina Kravanja.

Ker sem tajnik kluba že devetnajst let, sem smatral, da bi bila na mestu sprememba, jaz pa bi šel v "pokoj". Mogoče bi klub z novo tajniško močjo boljše uspeval. Pa ni šlo. Sodrugi so argumentirali, da bi bilo ravno nasprotno in me igrirali, da naj se sprejemem. Tako sem ostal v tej službi in bom delal po svoji moči kakor doslej. Ampak tajnik je samo ena oseba in potrebuje kooperacije. Od nekaterih sodrugov sem jo imel precej. Zelim, da se vsi poprimemo dela in somišljenike v teh krajih pa vabimo, da se nam pridružejo.

Klub Naprej zboruje vsako tredo nedeljo v mesecu ob 10. dop. v društveni dvorani na Boydsvillu.

Vsem, ki ste prispevali v zadnjih tednih za jugoslovanski relief, a imena se niso bila priobčena, naznanjam, da bodo objavljena čim pridejo na vrsto. Prosveta je s takimi poročili vsak dan natrana in objavlja jih po redu. Tajnik-blagajnik John Vitez, ki je sprejel darove, jih je z imeni vred poslal na pristojno mesto. — Joseph Snoy.

SLOVENSKI DELAVSKI CENTER

Chicago, Ill. — V družabnem klubu Slovenskega delavskega centra se bomo poslovili od starega leta z domačo zabavo, na katero so vabljene vsi člani ter članice in njihni prijatelji. Vršila se bo v nedeljo večer 31. decembra v klubovih prostorih na 2301 S. Lawndale Ave. — Vstopnina za člane in njihne prijatelje prosta.

Lt. Michael Kumer se je s svojo nevesto vrnil v Chicago k obisku pri njegovih starših in bratih v Penni in dne 22. dec. je predeval v Centru o svojih vtisih, ki jih je dobil med Jugoslovani v Londonu. S svojim nastopom je vsem ugajal in njegov govor je bil zelo informativen.

Pozdravi. Pozdravna pisma, ali pa karte, so poslali Ray Božičnik s Havajev. Tudi nekaj koležarkov je poslal, havajske sorte. Eden je v Centru. Ray je bil svoj čas tajnik Družabnega kluba, pa se ga rad spominja, celo v takih krajih, o katerih pravijo, da je v njih večna pomlad.

Tu na obisku je bil Cpl. August Kramer, nekdanji knjigovodja v gl. uradu SNPJ.

Iz Francije pozdravlja vse svoje znance in prijatelje Joseph Drasler, bivši pomožni upravnik in pomožni urednik Proletarca. Pravi, da je v "lističih luknjah" in kako je sedaj v njih, si lahko predstavljamo. Oscar Godina, ki je tudi članik v ameriški armadi v Fran-

ciji, je nedavno poslal uredniku Proletarca par izvodov francoskega socialističnega dnevnika Le Populaire in ob enem pozdravlja vse, "ki so dobre volje".

Za stalno se je priselila med nas Mrs. Ann Medvešek, soproga pomožnega urednika Prosvete Milana Medveška. S sabo je kajpada pripeljala tudi njuni dve hčerki.

Cpl. Edward Baskovic, čigar oče je naš sosed na bližnji Hamlin Ave., sporoča iz Italije, da so praznovali praznike "po starem" in pa da je tam še zmerom vojna. Upamo, da se z drugimi našimi fanti vred kmalu vrne.

Tu na obisku je bil tudi Joe Gornik, čigar oče in sestra živita v Berwynu. Mladi Joe služi v armadi strica Sama.

OBLJUBE SO LE ZA NA PAPIR

Hudson, Wyo. — Iz poročil je razvidno, da se Winston Churchill ne misli držati dogovora, ki sta ga sklenila z Rooseveltom, namreč, da se narodom jamči po porazu fašizma svobodne volitve in pa da si naj ljudstva sama določujejo obliko vlade, kakršno žele. Anglija je že pokazala, da je na obljube pozabila. Intrigira na Grškem in v Belgiji, kamor je Hitler spet udaril.

Angliji je le kak kronan parazit po godu, ki zna s pomočjo orožja ljudstvo držati pod svojo peto. Upajmo, da trije veliki ne bodo dopustili, da bi se še v jugoslovanske zadeve utikala. Kar Roosevelt, Stalin in Tito rečejo, pri tem ostanejo, pa naj Anglija misli kar hoče. Za zdržbe delati je ona na prvem mestu. Lahko se še spominjate, kako je leta 1929 senator Borah trdo ožigosal razne zakulisnike, pa še posebno Anglijo je imel najbolj na piki. Zato, ker se ne drži tega, kar obljubi. Verjemi-te, da bo ravno Anglija skušala uriniti Jugoslaviji kralja Petra, kar bi bilo zelo po godu klki pri Ameriški domovini in v ljubljanski škofiji.

Dokler je še kraljeva in Mihajlovičeva zvezda svetila, so bili ti dvorezni narodnjaki še saj za silo za med ljudi. Ko pa je ljudstvo s Titom potegnilo, jim ni bila nobena reč preumazana v blatenju boriteljev Slovenije. Čeprav so tudi duhovniki med borci, toda za reakcionarje nič ne pomeni. Vredni so jim kaj le tisti, ki trošijo laži proti partizanom. Njih naj se Bog usmili.

Nasprotniki osvobodilne fronte pravijo, da je vera v nevarnosti. Ampak tisti, ki to govorijo, nimajo v mislih vere niti toliko kolikor je za nohtom črnega. Njim se gre le za privilegije in udobno življenje. Nebesa pa bi tudi Hitlerju prodali, ako bi kje bila. Ker so zanje v zadregi, jih ljudem rajše obetajo po smrti.

Koliko je nekaterim ljudem do rodne grude, naj povem v sledečem: Dne 14. feb. 1943 smo bili povabljeni v Slov. del. dom, z oznanilom, da bomo ustanovili podružnico SANSa. Res je prišlo precej ljudi. Po izvolitvi odbora se je nabralo še nekaj denarja, dekleta pa so zapela "Hej Slovenci". Tudi župnik je bil jako vesel. Ko pa je kraljeva in Mihajlovičeva zvezda ugasnila, se je pa tudi pri SANSu zanje vse nehalo.

Dne 21. avgusta 1944 je predsednik SANSove podružnice Frank Gosar sklical sejo. Niti enega ni bilo blizu, razen odbornikov. Meseca septembra je bilo ravno tako. Vse to je zasluga slovenskih kvizlingov okrog njihnega glasila v Clevelandu, in pa njihovih podrepanikov.

Ako bi matere teh ljudi vedele, kaj so rodile, bi se v grobu od sramu obrnile.

John Pintar.

Apel grških delavcev

Atene, 7. decembra. — (ONA) Organizirani grški delavci so naslovili organizacijam delavstva v Ameriki, Britaniji, Rusiji in Franciji poziv, naj jim pomagajo. Izrazili so svojo voljo, da bodo nadaljevali borbo za demokracije svobode ljudstva in povedali svojo ogorčenost nad britansko intervencijo. Apel pravi, da je bilo ubitih 70 mirnih demonstrantov in da jih je bilo na stotine ranjenih. "Papanandreu uživa podporo britanskega ambasadorja Leeperja in (angleški) general Scobie se obnaša škandalozno, kot da je on governer Grčije."

Električna kuhinjska peč v vaši povojni kuhinji bo nudila "zapečateni" vitamine za vašo mizo

živila, ki jih kupujete, vsebujejo lahko vse vitamine in minerale, ki jih vaša družina potrebuje — STEJEJO pa samo oni, ki v resnici pridejo na mizo.

Zato boste hoteli imeti električno kuhinjsko peč v svoji povojni kuhinji. Potem boste lahko v pari skuhali svoje sadje in zelenjavo v prav malo vode. Ne bo vam treba premešavati jedi ali privzgodovati pokrove. Kar "zapečatili" boste dragoceno odpornost gojčevih vitaminov, ki so potrebni za zdravje vaše družine.

Z električno pečjo boste prišli tako na jedi kakor na vitaminih. Docela insulirana peč pa pečenje in natančne avtomatične kontrole pomagajo, da se meso toliko ne ukrči — vse se bo obneslo ravno prav vedno.

Zatorej se danes računajte na električno peč za svojo kuhinjo po vojni. Tedaj boste spoznali, da jedi lažje izgledajo, imajo boljši okus, in SO boljše za celo vašo družino.

COMMONWEALTH EDISON COMPANY

PRISTOPAJTE K

SLOVENSKI NARODNI PODPORNKI JEDNOTI

USTANAVLJAJTE NOVA DRUŠTVA. DESET CLANOV(IC) JE TREBA ZA NOVO DRUŠTVO

NAROČITE SI DNEVNIK

"PROSVETA"

Naročnina za Združeno državo (izven Čihaga) in Kanado \$6.00 na leto; \$3.00 za pol leta; \$1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero \$7.50 za celo leto; \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00.

Naslov za list in tajništvo je:

2657 So. Lawndale Avenue
Chicago 23, Illinois

Zapisnik konference Prosvetne matice IN JSZ v Waukeganu 26. novembra 1944

Konferenca Prosvetne matice in JSZ je bila sklicana na 26. novembra 1944 v Waukeganu, kakor je bilo določeno na prejšnjem zborovanju v Milwaukeeju. Vršila se je v Slov. narodnem domu.

Otvoril jo je tajnik Anton Garden ob 10. dop. Za predsednika se je izvoljen Martin Judnich. Za zapisnikarico Angela Zaitz.

Zapisnik prejšnje konference sprejet tak kot prečitani.

Zastopniki. — Tajnik Garden ugotovi, da so navzoči sledeči: od društev SNPJ, št. 1, Chicago, Anton Trojar; št. 14, Waukegan, Frank Bruce, John Mahnich, Lawrence Ogrin; št. 16, Milwaukee, Louis Barborich; št. 39, Chicago, Chas. Pogorelec; št. 102, Chicago, Angela Zaitz; št. 104, West Allis, Anton Demshar, Fred Glojcek; št. 119, Waukegan, Josephine Kozina, Mary Brence; št. 192, Milwaukee, Mary Kemer; št. 559, Chicago, John Simon.

JPZ Sloga, Milwaukee: št. 3, Ralph Cheplak; št. 19, Christina Podjavorsek.

Klub št. 1 JSZ, Milan Medvesek in Louis Zorko; gospodinjski odsek SND, Waukegan, Anna Mahnich; Slov. nar. čitalnica, Waukegan, Martin Judnich, John Jelovsek, Jack Mesec; kooperativa, Math. Ogrin; eksekutiva JSZ, Frank Zaitz.

Poročilo tajnika. Anton Garden pravi, da pod okriljem Konference od prejšnje do te se je ni bilo posebnih aktivnosti. Naši ljudje so sedaj zaposleni najbolj pri reliefni akciji in pa za SANS.

Blagajna konference je znašala \$27.29, dohodkov ni bilo, stroški pa so \$4.50. Gotovine je \$22.79, imamo dve delnici SDC v znesku \$50, torej je skupna imovina \$72.79.

Dalje Garden omeni, da bo o Prosvetni matici, JSZ in o Proletarcu, Druž. koledarju in Majskem glasu poročal Chas. Pogorelec, Frank Zaitz pa bo imel referat o splošnem položaju z ozirom na naše aktivnosti.

Račune sta pregledala Anna Mahnich in F. Bruce.

Poročilo tajnika Gardna sprejeto. Anna Mahnich in F. Bruce ugotavljata, da so računski v redu. Sprejeto na znanje.

Poročilo zastopnikov. — Anton Trojar omenja, da društvo št. 1 SNPJ, ki ga zastopa, deluje in pomaga v vseh naprednih akcijah. Opaža pa se, da ni več toliko zanimanja kakor nekoč, ker je udeležba na sejah manjša. A drugace pa društvo stori kar že zmora, da se naše aktivnosti nadaljujejo. Precej fantov imamo v armadi in društvo se jih spomni v sezonskih praznikih s primernim darilom.

F. Bruce (druž. št. 14 SNPJ) pravi, da imajo 65 članov pri vojakih in pa da društvo sodeluje kjer je potrebno; ob enem tudi mladinski krožek. V reliefni akciji za Jugoslavijo se je dobilo s Co-op \$150, SND \$50, in shod \$410, skupaj \$635. Matt Ogrin soglašja s poročilom. Dodaja, da se je nabralo tudi mnogo obleke, ki je bila že vsa odpisana na določeno mesto v New York. Vse pošiljalne stroške so oni plačali.

Louis Barborich (društvo št. 16) pravi, da nima kaj posebnega dodati, kar bi bilo drugačno od drugih poročil. Društvo pomaga, ima svoje težave vsled pomanjkanja zanimanja, in kot drugod se tudi pri njih člani ne udeležujejo seji nič več v tolikšnem številu kakor nekoč. Mladina pa ima svoje društvo.

Angela Zaitz (društvo št. 102 SNPJ) pravi, da društvene članice pomagajo pri zbiranju obleke v pomoč Jugoslaviji, šivajo, perejo, likajo, pa tudi pripevajo. Tej akciji načeljujeta, oziroma največ delati Mrs. Frances Vider in Louise Harmon. Tudi v društvu so člani zelo aktivne in imele so par manjših priredb, ki so dobro uspele.

Za jugoslovanski relief je društvo prispevalo \$25, in ob enem sklenilo prodajati srečke za prt, ki ga je v ta namen podarila Mrs. Josephine Trojar. Tako bo to društvo pomagalo pomožni

akciji s precejšnjim zneskom tudi na ta način: Dalje poročala, da četudi je "Nada" žensko društvo, ima štiri fante (člane) pri vojakih, katerih se je spomnilo tudi z darilom k božičnim praznikom.

Anton Dreshar (od društva št. 104) pravi, da so delavnici za SANS in za jugoslovanski relief. To društvo in pa žensko društvo Venera sta posebno veliko nabrala. Poldrugo tono obleke se je nabralo, in to zgolj z delom male skupine. Govori tudi o federaciji SNPJ in označuje njeno delovanje za uspeh.

F. Glojcek izvaja, da je član v več društvih. V West Allisu so v skupni akciji, ki jo je omenjal predgovornik, veliko pomagala.

Josephine Kozina, od društva št. 119, poroča, da članice pomagajo na raznih poljih naših aktivnosti. Jih je okrog 100. Pripravljajo se tudi na svojo 35-letnico. Mary Brence dodaja, da pri zbiranju obleke članice skrbje, da se odpošlje najprej vse zašito in čimboljše pripravljeno.

John Simon od društva št. 559 poroča, da četudi je njihno društvo največje v SNPJ in zelo aktivno, vendar se pojemanje zanimanja za društvene seje tudi pri njih pozna. Pri vojakih imajo 129 članov. Imeli so v tem letu par priredb, ki so vse zadovoljivo izpadle.

Zastopniki društva št. 3 JPZ Sloga pravi, da sodelujejo kjer morejo kaj koristiti, in to je glavno. Kristina Podjavorsek pravi, da nima k prejšnjim poročilom ničesar važnega dodati.

Louis Zorko od kluba št. 1 JSZ poroča o delu za jugoslovanski relief, ki je bilo tedaj v največjem razmahu. Nabralo se je nad 5 ton obleke in do te se je \$1,850 v reliefni sklad pod okriljem te SANSove ustanove.

Po 6. dec. bo zbirališče za obleko na zapadni strani v Chicagu (na 26. cesti) ukinjeno in od tedaj je zbirališče v Centru.

Dalje je Zorko poročal o pripravah za vprizoritev igre dramskega odseka kluba št. 1 JSZ, in o diskuzijah ter predavanjih, ki jih tu pa tam prireja prosvetni odsek kluba.

Milan Medvesek pravi, da se smatrat z Zorkotom se zmerom za Clevelandčana, pa se jima nekako čudno zdi, da zastopata na tej konferenci klub št. 1, ki je stara čikaška ustanova. V ostalem izvaja, da je tu v glavnem, da se seznanji s člani in njihovim delovanjem. Kar se kluba tiče, pa je že Zorko poročal.

O gospodinjstem klubu SND v Waukeganu pravi zastopnica Anna Mahnich, da ni več tako aktivne kakor je bil, ker so se spremenile razmere in pa priredb ni. Vrh tega so nekatere aktivne članice sedaj zaposlene v vojaških centrih, ki jih je veliko tod okrog.

Martin Judnich pravi o Slovenski narodni čitalnici, da v poletju nimajo seji. Steje kakih 40 članov. Ostala dva sta izjavila, da nimata k njegovemu poročilu ničesar dodati.

M. Ogrin je poročal o slovenski zadrugi. Prodajalna uspeva. Načrt je narejen za združeno gibanje Slovencev in Fincev v Waukeganu poenostaviti, da se bo z reorganizacijo prihranilo ne da bi ena ali druga skupina kaj trpela nia svoji individualiteti. Združevanje na združnem polju se že izvaja in za slovensko zadrugo ne bo drugoga kot v dobro, če se pridruži Fincem in Litvincem v tej akciji, kar je v bistvu že sklenjeno. Dalje je Ogrin izvjal o težavah, ki jih imajo zadruge vsled vojnih razmer, pa vsled zapostavljanja in pa nezadostnega razumevanja o združni skupnosti med posameznimi narodnostmi, ki se udeležujejo na združnem polju. Zadruge v Waukeganu imajo med drugim tudi izobraževalni odsek, ki je vzlic vsemu dosegel velike uspehe. Ljudi je namreč treba z idejo združništva seznaniti, če hočemo, da bodo vedeli, kaj je konzuma, ali pa kakršna že bodi kooperativa. V svojem govoru je Ogrin slikal napore zadrug za vzgojno in propagandno akcijo.

K delovanju zadrug je potem govoril tudi J. Mesec, ki je član odbora in je iz svojih skušenj povedal marsikaj zanimivega.

Relif. — K razpravi o relifu je bilo podanih nekaj popravkov. K poročilu v časopisih, da je R. Jerab poslal \$120, je pravi-

vilno, da je poslal \$1.200. Dalje je bilo glede dopisov še nekaj drugih sličnih popravkov, ki pa so bili s prizadetimi časopisi že izravnani.

Naš tiak itd. — Chas. Pogorelec je v svojem poročilu izjavjal, da je list napredoval v tem letu za kakih 400 novih naročnikov. Kampanja za v sklad dvestoterih, ki si ga je zamislil Joško Oven, je bila uspeh. Sedaj je spreminjena v sklad 300-terih. S 1. januarjem 1945 stopa Proletarec v svoje 40. leto. Zamisljamo si kampanjo za tisoč novih naročnikov. Dalje je poročal o Majskem glasu in Amer. družinskem koledarju.

Pojasnili je, čemu je cena Am. druž. koledarja sedaj \$1.25. Podraženi nam je bil v tiskarni nad 30%, pa v knjigovoznici in pa vse drugo se je zvišalo v cenah.

Prosvetna matica je letos izdala v ponatisu Cankarjevega "Hlapca Jerneja in njegovo pravico" ter nekaj drugih Cankarjevih ertic v isti knjigi.

Dramski arhiv Prosvetne matice sedaj vsled vojnih razmer in drugih vzrokov ni posebno aktiven.

Relif, Jugoslavija, itd. — Fr. Zaitz je poročal o delu in bojih osvobodilne fronte v starem kraju, o spletkah reakcije proti nji tukaj, o reliefni akciji, primorskem vprašanju in o drugih slovenskih krajih, ki jih narodni osvobodilni odbor hoče v združeno Slovenijo, o intrigh italijanskih in drugih takih diplomatov, ki bi radi profitirali v tej vojni ne da bi kaj prispevali k zmagi in poudaril, da se na obljube ni zanesti in da bo narod tam moral biti na straži in je; in tukaj mu k temu lahko veliko pomagamo.

Razprava. — L. Zorko pravi, da je bil referat dober. Isto poudarja Anton Demshar. Bil je informativen in smo iz njega veliko izvedeli. Glede relifa pravi Zorko, da se bo meseca januarja začelo organizirano kampanjo v pomoč Jugoslaviji med Amerikanci.

A. Trojar omenja glede JPO-SS. Smatra, da ne bo spora, ker je ljudstvo, ki je prispevalo, zato, da se čimprej pomaga. Čikaška podružnica JPO-SS je za sodelovanje s pomožno akcijo pod okriljem ZOJSA. Razprave se udeležje s nekateri drugi, nakar se preide na volitve.

Odbor. — Anton Garden, ki je dejal, da bi naj ta urad prevzel L. Zorko, ga je znova sprejel, ker je slednji dejal, da je zaposlen pri reliefni akciji.

Prihodnja konferenca bo enkrat na pomlad v Milwaukeeju, kar je bilo sprejeto z veliko večino.

Anton Demshar izvaja, da naj se kaj stori v prid konferenčne blagajne in predlaga prodajanje tikevov v ta namen. Po kratki razpravi sklenjeno, da se vprašanje financ odloži na prihodnje zborovanje.

K raznem se oglasi J. Mesec s priporočilom, da podpiramo kooperativno zavarovalnico. Navajal je njene ugodnosti in priporočil ustanavljanje podružnic. Vsled pomanjkanja časa je bilo svetovano, naj se o tem bolj podrobno poroča v časopisih.

Predsednik Martin Judnich sporoči, da je kosilo v finski restavraciji za udeležence te konference pripravljeno in da je dnevni red končan. Priporoča, da naj vsi navzoči poskrbe, da se zberemo na prihodnji konferenci v Milwaukeeju v še večjem številu.

Seja zaključena ob 1. pop. Angela Zaitz, zapisnikarica.

Nacionalizacija češke industrije

London. — (ONA) — Predsednik čehoslovaške republike dr. Eduard Beneš je izdal nekatere naředbe, iz katerih je razvidno, da bodo nekatere industrije in organizacije, ki so zdaj v nemških rokah, nacionalizirane.

Načelno velja pravilo, da mora biti vsa lastnina vrnjena njihovim praviim posestnikom. Škoda bo po možnost popravljena. Kjer interes naroda zahteva, da posest ostane v rokah države, bodo posestniki primerne odškodovani.

Tako je torej zdaj pot za nacionalizacijo odprta — pred vsem za velike češke orožarne, ki so zdaj vse v velikanskem koncentru "Hermann Goering Werke".

UNRRA NAMESTO V RELIFU BOLJ V "POLITICNI AKCiji"

(Nadaljevanje s 1. strani.)

kdar bil za nič drugega kot za materialne dobrine posedujočega sloja Velike Britanije.

Belgijci dvojno razočarani. Docim se Grki čudijo, čemu smo svoja obetanja o štirih svobodščinah obesili na klin in jih tam pozabili, pa se Belgijci še toliko bolj začudeni, ker jim po osvoboditvi nismo pustili vlade po njihni volji, in nato pa, ker nismo bili kos nemški protiofenzivi in je velik del Belgije padel nazaj pod nacijski teror. Ljudje tam so mislili, da se to nikdar več ne dogodi, a v dobrem tednu nemške ofenzive so prišli zopet pod svastiko. Njihno upanje se je torej dvojno izjalovilo, čeprav le začasno. Ampak za ljudi tam, ki so prizadeti, je to nekaj groznega in nezasišlanega.

Vatikan spletkari po starem Ko je Hitlerjeva armada udrihala po naših četih na zapadni fronti in je nacijski radio brnel propagande proti takozvanim združenim narodom, predvsem zoper Zed. države, Sovjetsko unijo in Anglijo, se je Vatikan, to se pravi, papež Pij XII. znova zavzel za mir. To bi bilo v redu, kajti tudi demokratične dežele so za mir.

Ampak pod kakšnimi pogoji? Mi hočemo poraz fašizma. A Hitler poudarja, da je v vojni proti "komunizmu" in čudno Pij XII. je na minuli božič pred kardinalskim kolegijem znova poudaril, da je največji sovražnik krščanstva in Boga komunizem in to je klerikalizmu po vsem svetu znova navodilo, da naj deluje proti zahtevam za socialne preuredbe.

Kadar papež reče, da je "komunizem" glavni sovražnik človeštva, pomeni to nič drugega kot kar je tako odločno poudarjal Leon XIII. Takrat je bil še socializem glavni sovražnik "civilizacije, kajti Rusija je bila one dni še carjeva posest, a sedaj je strašna beseda socializem zamenjana s komunizmom, a pomen je isti.

Papežev klic cerkvi v boj proti komunizmu je bil ob enem apel na reakcijo brez razlike vere za boj proti Sovjetski Rusiji. Tisti papežev govor je pomembil, da vzlic prizadevanjem ameriške diplomacije, pred vsem Rooseveltovega osebnega poslanca pri papežu Taylorja, da bi prišlo do sprave med Vatikanom in Kremlinom, sveta stolica vztraja za vojno — ne proti fašizmu, katerega podpira, ampak deluje kakor od vsega začetka ruske revolucije, za zrušenje "komunizma" v Sovjetski Uniji.

Pomoč, ki jo Hitler zelo potrebuje

Te vrste apeli so velika pomoč Nemčiji, ali saj namen imajo postati velika pomoč, in to baš v trenutku, ko je Hitler s svojimi zadnjimi napori udaril po naši armadi v Franciji in ji prizadejal občutne udarce.

Smisel papeževe diplomacije v teh potezah je ta: čemu se gnjaviti s Hitlerjem, ko on vendar ni sovražnik sedanjega reda, pač pa je smrten nasprotnik "komunizma"? Zakaj naj pomagamo Rusiji, o kateri vemo, da taji Boga in da je zavrgla svetost privatne svojine, a ob enem uničiti narod, ki je sicer veliko zagrešil, a vendar ne toliko, kakor boljše vsem?

Kar Vatikan hoče, je vojna proti Rusiji, ne proti Nemčiji. Taka je bila njegova politika od začetka. In ker ima klerikalizem tudi v Zed. državah veliko moč, se dogaja čudno, da vzlic ogromnim žrtvam, ki jih dajejo v tej vojni, nimamo v zavezniški politiki niti zdaleč tolikšnega vpliva, kot bi ga po naših dajatvah v krvi in v blagu morali imeti.

Premalo policajev?

V Chicagu je 6,369 policajev, a policijski načelnik se pritožuje, da bi jih nujno potreboval še najmanj 300.

Proletarec je bil ustanovljen, da služi delavstvu. Tej nalogi je zvest v vsakem slučaju, v krizah in "dobrih" časih, v vojnah in miru. Podpirajte ga.

NEKAJ K PRAZNIKOM

Springfield, Ill. — Nekje na Slovenskem je živila revna družina treh oseb: oče, mati in sin. Oče je bil že sedemdesetletnik, sin pa kajpada še mlad in zvit. Pa čevljar je bil po poklicu.

Tako se ga spominjam na itekoga božičnega večera, ko je medlo kakor za stavo. Snega ni bilo. Sin je hitro dokončaval par škornjev za vaškega fanta, oče pa je nestrpno korakal gor in dol. Sin ga je pri tem skrbno opazoval, misleč si, "kaj neki je staremu šnilo v glavo nocoj?"

Izmenada si oče ogrne sukno in izgine. A se kmalu vrne z bagrilo vina. Sin ga je z očmi vedavo vpraševal, češ, kje si ga neki dobil? In pa tako dobrega! Tudi starka je gledala zvedavo. A gluha pa sta bila kakor zemlja. Zato ji ni mogel dopovedati potihoma, kje je vino dobil. A ji je rekel, pridi sem, da ti polahno povem. Pa ji je zavpil na uho, da je vino dobil v kaplarni. Hotela je vedeti, če je kaj vina v tisti kleti. "Veliko", ji je vplji stari na uho. "Se do drugega božiča ga je dovolj!"

Stara dva sta pila in vabila. Sin ju ni mogel več poslušati in izgine. Snide se s fanti in jim razložil kako in kaj, da ga doma "žehtajo" itd. Fantje so ugibali, če bi šli tudi i oni v kaplanovo klet. Pa so sklenili, rajše zapojmo! In zaorila je božična pesem. V "kaplanovo" klet niso udrli, a so se vseeno dobro, imeli.

Anton Gorenc.

ZED. DRŽAVE VZLIC SVOJI SILI BREZ PRAVEGA VPLIVA

(Nadaljevanje s 1. strani.)

poslanih iz Zed. držav za Grčijo, a ne smejo tja, dokler Anglija ne obručna z uporniškim gibanjem. To je za zavezniške, ki so toliko prisegli na "štiri svobodščine" zelo grda poteza, in Morgan pravi, da zastran tega na ugledu Zed. države najbolj trpe.

V Bariju v Italiji pa so pripravljene velike zaloge živil za Jugoslavijo, ki pa še ne smejo tja zato, ker jugoslovanska osvobodilna akcija noče, da jih bi delili zavezniški agenti. Uverjeni so, da so po prepričanju reaktivni, pa bi kruh delili tisto, da bi delali na ljudi v t. čes, "partizani vam ga ne morejo dati. Mi ga vam lahko damo kolikor hočete."

Taka tendenca pri delitvi relifa lahko pomaga k obnovitvi političnega vpliva tistih, proti katerim se partizani bore in tega oni nečejo. Zato baje sedaj dobiva tiste zaloge, ki so bile namenjene Jugoslaviji, Italiji.

Zaupanje cerkvi

Italijani kajpada relif zelo potrebujejo in se pritožujejo, da ga še vse premalo dobe. Toda liberalni, protifašistični krogi v Italiji ob enem zatrjujejo, da zavezniški reliefni uradniki, to je, Američani in Angleži. dele relif v področju cerkve in pa takih veljakov v italijanskih občinah, ki so prej služili Mussoliniju. To torej pomeni, da pomagajo stari kliki do ugleda, in pa cerkvi. Tito tega noče in zato Jugoslavija za enkrat še ne bo deležna ameriške pomoči. Dobil pa je iz Rusije že veliko žita.

Grčija pa je ne dobi, ker bi rada Anglija najprvo obručnala z uporniki, katere smatra za "komuniste", zato ker so proti kralju in pa ker bi radi, da bi si vlado določili po svoji volji.

Poljski kongres napolnjen z duhovščino

Poljsko-ameriški kongres, ki se sedaj bavi največ proti ruski zahtevi za uveljavljenje Curzonove erte, ima za člane 25 duhovnikov in 45 lajkov, ki so večinoma pristaši duhovnikov.

Izgube na zapadni fronti

Naše izgube na zapadni fronti so znašale do 1. dec. nad 258,000 mož. Največje pa so bile kajpada v decembru, ko so Nemci pričeli s svojo ofenzivo.

Lastniki paroplovbe služijo Ameriške parobrodne družbe

Ameriške parobrodne družbe so zaslužile samo s plovbvo skozi Sueški kanal v l. 1941 \$26,874,000. Podatki o njihnem zaslužku v naslednjih letih še niso bili objavljeni.

Iz ameriške zgodovine: ŽENE V KOLONIJALNI DOBI

Ali veste, da so bile žene v kolonijalni dobi izredno dobro naobrazene? V vsaki koloniji je bilo število Angležinj, Nizozemk, francoskih hugenotk in drugih narodnosti, ki so bile izsolane v klasični in moderni literaturi. Ena izmed najbolj obraznenih je bila Anne Breadstreet, ki se je priselila v Massachusetts Bay v letu 1630. Izhajala je iz rodovine Oliver Wendell Holmesove, bivšega šefa najvišjega sodišča Zdr. držav ter Wendell Phillipsove, odličnega oratorja in reformista. To si zapomnite! Zapomnite si tudi, da je Trinerjevo grenko vino z vitamini B-1 zanesljivo žledodeno zdravilo in lahko odvajalno sredstvo. Poskusite in uživajte ga po navodilih na steklenici. Vaš lekarnar ga ima, ako ne, pa pišite ponj naravnost na Jos. Triner Corp., 1333 So. Ashland Ave., Chicago 8, Ill. Zadovoljni boste s Trinerjevim grenkim vinom z vitamini B-1.

Francija ima v USA veliko bogastvo

Francoske vloge in investicije v Zed. državah so znašale pred to vojno nad dve milijardi dolarjev. Ko so naciji podjarmili tudi vavado v Vichyju, je ameriška vlada francosko imovino v Zed. državah zamrznila. V decembru pa jo je zopet "odtajala". De Gaulle torej ni več v zadržgi za dolarje.

DRŽAVLJANSKI PRIROČNIK

nova knjižica, s poljudnimi navodili kako postati AMERIŠKI DRŽAVLJAN.

Poleg vprašanj, ki jih navadno sodniki stavijo pri izpitu za državljanstvo, vsebuje knjižica še v II. delu nekaj važnih letnic iz zgodovine Zedinjenih držav, v III. delu pod naslovom RAZNO, pa Proglas neodvisnosti, Ustavu Zed. držav, Lincolnov govor v Gettysburgu, Predsednik Zedinjenih držav in Poedine države z glavnim mestom, številom prebivalstva in velikostjo.

Cena knjižice je samo 50 centov a postajno vred.

Naročila sprejema:

Knjigarna Proletarca
2301 S. Lawndale Avenue
CHICAGO 23, ILL.

POSLUŠAJTE

vsako nedeljo prvo in najstarejšo jugoslovansko radio uro v Chicagu od 9. do 10. ure dopoldne, postaja WGES, 1360 kilocycles. Vodi jo George Marchan

PRISTOPAJTE K SLOVENSKI NARODNI PODPORNJI JEDNOTI

NAROČITE SI DNEVNIK "PROSVETA"

Stane/ za celo leto \$6.00, pol leta \$3.00

Ustanavljajte nova društva. Deset članov(ie) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:

2657 S. Lawndale Ave. CHICAGO -23, ILL.

Dr. John J. Zavertnik

PHYSICIAN and SURGEON
3724 West 26th Street
Tel. Crawford 2212

OFFICE HOURS:
1:30 to 4 P. M.
(Except Wed. and Sun.)
6:30 to 8:30 P. M.
(Except Wed., Sat. and Sun.)

Res. 2219 So. Ridgeway Ave.
Tel. Crawford 8440
If no answer — Call Austin 5700

BARETINCIC & SON

POGREBNI ZAVOD
Tel. 20-361
424 Broad Street
JOHNSTOWN, PA.

PRVA SLOVENSKA PRALNICA
Parkview Laundry Co.
1727-1731 W. 21st Street CHICAGO 8, ILL.
Fina postrežba — Cene zmerne — Delo jamčeno
TELEFONI: CANAL 7172—7173

ZA LICNE TISKOVINE VSEH VRST
PO ZMERNIH CENAH SE VEDNO
OBRNITE NA UNIJSKO TISKARNO
ADRIA PRINTING CO.
Tel. MOHAWK 4707
1838 N. HALSTED ST. CHICAGO 14, ILL.
PROLETAREC SE TISKA PRI NAS

Najboljši pripomoček pri učenju angleščine za starejše, ali mlajšim za učenje slovenščine je DR. KERNOVO
"ANGLEŠKO-SLOVENSKO BERILO"
"English-Slovene Reader"
Cena \$2.00 s poštnino vred
Naročila prejema
PROLETAREC
2301 S. Lawndale Ave., CHICAGO 23, ILL.

Roosevelt, Stettinius and Labor

The appointment of Edward R. Stettinius as Secretary of State to replace the aged and reactionary Cordell Hull is Franklin D. Roosevelt's notice to the American working people that —

In the establishment of policies to govern the post-war world, American capital and not American labor will provide the social ethics and write the economic rules.

Stettinius is not merely a servant of corporate private wealth and privilege he is a part of it. He need not be pressured or instructed as to the course he will follow; his course will be that of the owning class. Hitler could not be more solicitous for Germany, nor Stalin more loyal to Russia than Edward R. Stettinius, former Chairman of the Board for the United Steel Corporation, will be for the vested interests which own the capital wealth of America. As a spokesman for profits, the new Secretary of State, whom Roosevelt has made so soon after he was kept in the White House by Labor's votes, is a "natural."

We are not blaming Secretary Stettinius when we forecast what we believe may be expected of him. Like Popeye, he is what he is and that's all he is—one of the economic rulers.

In his negotiations after the war ends he can be expected honestly to bargain for America upon the conviction that Big Business IS America. The utmost we expect from him is that he will attempt to reconcile these conflicting interests between the various national groups of labor exploiters and get as much as he can for his own national group.

The kind of postwar arrangements that Stettinius can be expected to approve will offer the workers only the same second-hand prosperity they always had; those who labor will remain the servants of those who own and enjoy their share of prosperity only when they can be profitably used by the owners.

Secretary Stettinius may sincerely work for a world unity based upon fairness. But it will be fairness within his own group, and any structure of internationalism he may erect will be an international of exploiters.

That is our estimate of Mr. Stettinius and of the significance of his appointment by Roosevelt. Time may prove that we are wrong and show him as the architect of a new social order based upon economic justice for the workers of all lands. We hope, but do not believe, that will be the role he plays.—Reading Labor Advocate.

Unfair Treatment of Political Minorities

Present indications are that all minor parties on the November 7th ballot in Michigan will lose their status as recognized political parties in that State. The Michigan election laws provide that a political party, in order to qualify for a place on the ballot, must have received a minimum vote equal to one per cent of the total vote cast for the successful candidate for the office of Secretary of State. Five minor parties were on the November 7th ballot in Michigan—the Socialist, Socialist Labor, Michigan Commonwealth Federation, America First, and Prohibition parties—and it appears that all five failed to receive the statutory minimum required this year.

We hope that by the time another general election rolls around, the law in Michigan—and similar laws in other States—will have been revised so as to make it easier for all bona fide political parties to qualify for their rightful place on the ballot. If ours is truly a democratic form of government, then let us be truly democratic in our treatment of minorities, however much we may disagree with their social or economic theories, or with their teachings in general.

Unreasonable Secrecy On Foreign Affairs

EDGAR ANSEL MOWRER in The Chicago Sun

President Wilson tried to do away with secret diplomacy. At Paris he refused to recognize secret treaties entered into by Allied powers, thereby making himself unpopular with the Allied statesmen. But in this respect the Americans were solidly behind Wilson.

Present-day Americans might find it something of a shock to realize that F. D. R., the first President with a claim to be considered Wilson's successor, is himself a practitioner of secret diplomacy at its worst.

The American people are all too inadequately informed about that branch of their government which decides matters of peace and war. Over the Quebec meeting between the President and Mr. Churchill, deep secrecy.

Over Dumbarton Oaks, darkness broken only by flashes of phony lightning.

Over in London, the European Advisory Council still wrestles with what amount to peace terms for Germany. These terms will affect you and me, our happiness, our lives, intimately and terrifyingly. What do we know about them? Nothing.

Majestically Draped in a Cloak

Most of this hush-hush stuff drapes itself majestically behind the cloak of "military necessity." The truth would seem to be that "military necessity" is being created arbitrarily as an excuse for diplomatic secrecy. Proof? Plenty.

The British government in Paris plans to do business with the French in Paris through a simple civilian ambassador, Alfred Duff Cooper. President Roosevelt, on the other hand, sends to Paris a military mission under Maj. Gen. John T. Lewis. Probable pretext: The U. S. has given no diplomatic recognition to the French provisional government. Probable reason: Greater excuse for secrecy.

Stalin, who has some experience of war, has no objection to publishing the terms of the Russo-Romanian armistice. Yet, the Clark-Darlan agreement between the Americans and the French in North Africa still are unpublished.

And having realized this fact, they have a right to resent it. Resenting it, they have a further right, once in a while, to repudiate agreements negotiated at midnight under the backstairs.

The trend in the United States is toward more, not less, democracy. The need of the hour is a people better, not worse, informed. This means a closer osmosis between the administration and the citizens. It means less secret diplomacy and "auntie-knows-best" stuff on the part of our public servants.

COOPERATIVES IN CANADA

Cooperatives are Canada's school for Socialists. With the growth of the cooperative movement, the basis of which is unassailable, comes an understanding of the benefits of social ownership and control, and of cooperative production and distribution. Hand in hand with cooperatives in Saskatchewan there has marched the C. C. F., which is the national cooperative unit, and which can be expected to develop no more rapidly than the theory of cooperation and its practical application to the affairs of the people of Canada.—Morris C. Shumliatcher in the September Canadian Forum.

TOLL OF RAIL WORKERS CONTINUES TO RISE

The number of railroad workers killed or maimed in the line of duty is continuing to rise. A report issued by the I. C. C. disclosed the appalling figures. The fatalities in the first nine months of this year were 735, eight more than in the same period of last year, and the number injured increased nearly 2,000 to 35,003.

Citizens Have Right to Resent It

Mexico City may be the proper place from which the American people should learn that their (?) State Department recently rejected a proposal by Spanish Tyrant

THE MARCH OF LABOR

ALMOST HALF OF THE SOUTHERN POPULATION WERE ON FARMS IN 1930, COMPARED TO ABOUT ONE-FOURTH FOR THE ENTIRE COUNTRY.

THE SENATE WAR CONTRACTS SUBCOMMITTEE ESTIMATES THAT 8,000,000 WORKERS WILL BE LEFT JOBLESS WHEN WAR OUTPUT CEASES.

IN THE WIND

From THE NATION

A Negro sailor in the United States navy reports that on his last trip to England he and a friend went to an American Red Cross club in a port town and were turned away at the door with these words: "This isn't an English club; it's an American one."

From an editorial in the Chicago Tribune of November 29: "The news from abroad makes it clear that Europeans generally have no real appreciation of the sacrifices that the war has imposed on America."

Alnico, a highly magnetic aluminum alloy developed by Professor Tokushichi Mishima of Tokio Imperial University and introduced into this country shortly before the war, is now being used in American military radios and other equipment. In releasing this information to the press, E. F. McDonald, president of Zenith Radio Corporation, took occasion to say, "The little yellow Jap is being nicked daily with his own alnico."

"Yank," the army magazine, doesn't think much of the postwar world the advertisements offer. "The homes that wait for us" it says, in its issue of December 1, "will be a tidy combination of Hans Christian Andersen and Jules Verne. They will be inch-thick with glass and plastic, but they will have all the allure of the rose-coveled cottage of honeymoon dreams. Television receivers, thinly disguised as tiger-skin rugs, will disgorge fried chicken from a hidden glove compartment. It will be a world like you've never seen this side of a Section VIII ward. It will be honey and new, and shiny and soft, and cheap and expensive, and thick and thin, and sharp and dull. It will be everything and nothing."

A headline in the financial section of the New York "Times" of December 6 said, "Stocks Go Through Highs for October." The story explained the boom thus: "Some brokers said that investment circles viewed favorably the shake-up in the State Department in Washington, and predicted that henceforth diplomacy and business would be tied closely together."

An article in the London "Daily Mail" discussing the Nazis' new rocket bomb concludes: "Transatlantic rocket shells of up to 100 tons must be regarded as a distinct possibility within five years."

Festung Europa: Danish underground publishers have printed more than a million copies of such books as Willkie's "One World," Rauschning's "Men Around Hitler," and Stenbeck's "The Moon is Down." German officials sometimes find copies on their desks.

What's Back of Texas University Row?

Dr. Homer T. Rainey, president of the University of Texas, was recently summarily removed by the board of regents. Student's protested, and the Lone Star State was deeply stirred—from the Panhandle to the Brazos.

"Tom" Stokes, one of the most decent and also one of the best-informed newspaper columnists, attempts to explain the situation in an article he has contributed to La Follette's "Progressive." The regents, he says, are determined to wipe out anything resembling economic liberalism. Three of these regents were named by "Pappy" O'Daniel when he was governor. Most of the other six share their reactionary views.

The trouble really started, according to Stokes, back in March, 1942, when anti-union employers called a mass meeting in Dallas to protest against the 40-hour week and other New Deal proposals.

In paid newspaper advertisements they said the Wage and Hour Law forbade anyone working more than 40 hours in a week, even in war time.

Three professors from the university attended the meeting and sought permission to correct that obviously false statement. They were refused. The professors wrote a letter to the papers, pointing out that the law merely provided that when workers were kept on the job for more than 40 hours in a week they must be paid overtime.

Because they dared to make this truthful statement, the regents refused to renew their contracts. President Rainey didn't like that sort of thing and said so. Now he is out.

Soon the present governor will have a chance to appoint a majority of the board of regents. He is in a position to make Texas a place where freedom of thought and expression is still respected. Will he?—Labor.

SOCIALIST PARTY PLANS PROGRAM ON JOBS FOR ALL

The National Executive Committee of the Socialist Party, meeting in New York, December 16, 17, and 18, made the following decisions:

1. It approved the recommendations of the Servicemen's Committee calling for extensive work in the field of veterans organizations.
2. Instructed the National Action Committee to employ an educational director whose duties will include the regular publication of pamphlets and leaflets and the conducting a non-partisan speakers bureau.
3. Created a Planning Commission to prepare for publication a plan on "What Socialism Will Do for America," with specific outlines for a broad campaign on "Full employment and total democracy."
4. The establishment of a committee to assess support of various kinds of third party action.
5. The creation of a permanent publicity committee.

In addition, specific organizational proposals recommended by the National Secretary were adopted.

Public statements opposing the appointment of Paul R. Porter to the FCC, calling for the enactment of a permanent FEPC, and opposing peace-time conscription were adopted and released.

The next meeting of the NEC will meet in the mid-west.

WHAT FRENCH WORKERS WANT

(From the French Press)

Franc-Tireur: "This war carries a revolution in its womb, even for certain countries which do not believe this yet. To make a political, social and economic revolution—which is not only demanded by the people, but is also a technical necessity—we need revolutionists in the post of command."

Combat: We want the conciliation of Justice with Liberty. We call Justice the social state in which the individual has all opportunities at the start, and where the majority of the population is not kept in an unworthy condition by a minority of privileged. And we call Liberty the political climate in which the human personality is respected in what it represents and what it expresses... We think that Justice should rule on the economic plane and Liberty on the political plane. We want for France a collectivist economy and liberal politics. Without a collectivist economy which must take away the privileges of money to retribute them to labor, a politics of liberty can only be deceit. But without constitutional guarantees of political liberties, a collectivist economy risks to absorb all initiative and all individual expression.

Emanuel D'Astier: "The Steel and Coal Trusts, the big banks, the Insurance Companies, led by a small number of industrial tycoons, have played a sinister role in French politics. This must now come to an end. The trusts must be beaten and swept away, but it is furthermore necessary that the employers understand that the working class is not a subordinate tool in their hands, but that it has come of age."

Daniel Mayer, secretary of the Socialist Party: "Everything has to be subordinate to the National Interest—even the Insurance Companies and the Big Banks."

TELEVISION!

Television is headed for a big future. W. R. G. Baker, General Electric vice-president predicted. He forecast 100 television stations in active operation within five years after the war and 500 within 10 years.

A foe to God was never a true friend to man.—Young

A New Knight of the Order of St. Gregory

While the surge of wrath over Noel Coward's boorish remark was still at its height, another insult was flung into the face of Brooklyn. On November 22 Bishop Thomas E. Molloy announced that Pope Pius had made Patrick F. Scanlan, managing editor of the Brooklyn Tablet, a Knight of the Order of St. Gregory the Great, for "distinguished services to religion and charity." Now St. Gregory the Great was a social reformer. He might even be called a New Dealer. The order bearing his name, says the Tablet, was founded specifically to reward social virtues. The six other prominent Catholic laymen of the borough who received the honor at the same time are all highly conservative, not to say reactionary, but they all have impressive records of civic achievement. Scanlan's record, however, is that of a cautious Coughlin. Lacking the Detroit demagogue's gifts of oratory and showmanship, he has promoted the same doctrines more quietly and perhaps more effectively. His newspaper, a comparatively sophisticated version of the old Social Justice, has given aid and comfort to the Christian Front, and he has associated himself publicly with such professed contemners of democracy as Merwin K. Hart, Joseph P. Kamp, and John Eoghan Kelly. All things considered, we can hardly believe His Holiness intended this particular bestowal of knighthood to be taken seriously. Humor is not inconsistent with the Papal office. St. Gregory himself is said to have made some pretty terrible Latin puns. But these are serious times, and Brooklyn has already had to bear too grievous a burden of amused contempt.

War or Peace—The People's Choice

There are times when we are jolted out of our mid-continental complacency and made to realize that there is a war going on, and, further, that we as common people have a tremendous personal stake in the question whether there shall ever be another war.

One such occasion came with the recent visit of three cooperators from Scotland. Only three weeks away, from their homes, they brought with them the acute and well-defined impressions of men who have been in the immediate presence of some of this war's most devilish aspects. They had seen bombs dropped on helpless men, women and children; they had seen the aged and mothers with their infants line up hours and hours ahead of time to get into over-crowded underground shelters; they had seen the devastating effect of bombs on man's material property; and they had seen, laid out in rows, the bodies of the dead who a few minutes before had been men and women with no more immediate contact with the war than have you and I.

Man learns slowly. He is thick-headed as well as thick-skinned. Otherwise he would have abolished war centuries ago. During the course of every war there have been men who have said, "This will teach men never to get into war again." But always war has come again, not because the people wanted it, but because they were bullied, cajoled and tricked into the attitude and circumstances which made war seem inevitable or even desirable to them. Instead of mastering circumstances they allowed circumstances to master them, even to the extent of marching them into destruction, poverty and death.

This time the people have greater reason than ever before to make certain that war shall not come again. They must use their power to organize the world's economic as well as political affairs in such a way that the reasons for war will disappear. In such an organization cooperation can play a great and historic role. Will men be wise enough, alert enough, cooperative enough to become masters of their destiny?—Midland Cooperative.

PAPERS WON'T PLAY UP THESE STRIKE FACTS

Loss of Time in October Less Than One-Tenth of One Per Cent

You wouldn't know it from reading the scare headlines in the newspapers, but time lost by strikes has taken a nose-dive, the Department of Labor revealed this week.

During October, the last month for which figures are available, man-days lost from work stoppages amounted to 690,000, or a mere 3/100 of 1 per cent of time put in by the nation's workers.

That's a decline of 322,534 man-days below losses from strikes for the corresponding month a year ago, the department said.

Incidentally, a major share of the strike toll for the month was caused by the Mechanics' Educational Society of America, an "independent" organization in no way connected with the regular labor movement.

GIANT PLANE FOR ATLANTIC SERVICE

A mammoth transport plane, weighing 92 tons and capable of carrying 149 passengers, is being constructed by Pan-American Airways for post-war trans-Atlantic transport.

According to information placed before the Civil Aeronautics Board the aircraft will have a range of 3,500 miles and a cruising speed of 288 miles an hour.

Pan-American officials said that it expects to bring travel costs down as low as 4 cents a mile.

"G. I. JOE" UP AGAINST A "JOKER"

The daily press informs us that there is a "joker" in "G. I. Joe's" Bill of Rights, as enacted by Congress. Under that measure the returning soldier is entitled to government loans to buy a farm or a home or for other purposes.

However, when "G. I. Joe" attempts to exercise that right, he discovers that the price of farm land has soared and that our friends, the realtors, are ready to hold him up if he attempts to buy a home.

In other words, "G. I. Joe" has offered his life to safeguard the land of his birth, but he finds he can't occupy an inch of it, unless he pays high tribute to the land owners and the real estate dealers! That's enough to make a Single Taxer out of almost any "G. I. Joe."

BUMPER BABY CROP BLESSING TO AMERICA

Despite unsettled wartime conditions, more babies are being born in the United States and fewer of them are dying, the Children's Bureau of Department of Labor reported.

The birth rate of 1943 was declared to be "phenomenal," higher than in any year since 1924, and in numbers reached an alltime high of over 3,000,000. Meanwhile, the mortality rate was the lowest on record, and 11 per cent below the figure for the last three years.

13,000,000 WORKERS ARE TRAINED FOR WAR JOBS

Over 13,000,000 workers have received special training for war production in the four-year period since the defense program began, the Office of War Information reported. Most of them were trained under special "quickie" programs set up by war agencies, in cooperation with industry, labor and vocational institutions.

JUST TOO MUCH

This happened in London. In the early hours of the morning, the duchess strode haughtily across the pavement from the hotel where a charity dance had been held, and was getting into her car when a beggar accosted her.

"Spare a copper, lady, for charity? I'm starving."

The duchess turned to him sharply. "What ingratitude!" she exclaimed. "Don't you know I've been dancing for you all night!"

CRIPPLED WORKERS ARE FITTED FOR PAYING JOBS

Over 75,000 crippled workers, heretofore unable to work, were rehabilitated under Federal-state vocational training programs during the 12 months ending June 30, 1944, and are now holding jobs paying an average of \$32 a week, the Federal Security Agency revealed. That's the greatest number of handicapped workers placed on jobs in any year so far, the agency said.